Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 22 ОКТЯБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 127 (7473). ★ Мах 3 кеп.

Халкъа депутаташ! Лакхбе Советий лоархІам комплексни экономически социальни дегІаухача, халкъо социалистически ше шийна доалдара принципаш чакхйоахача! Къахьегамхой, берригa баха нах гІовттабе нах чубаха цІенош хьалдара, медицински гІулакх делга тоадара программаш кхоачашъяра, чІоагІъе унахцІенача быта культура!

(КПСС ЦК ТІахьехамашцара).

ХЬАЙБАШ ІАНГАРА ДОАХАЛГА ДИКА ВІАШТІЕХЬДАККХА, МЕХКА ДУКХАГІА ХЬАЙБАЙ ПРОДУКТАШ ЛЕ

КОЛХОЗИЙИ СОВХОЗИЙИ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕЧА БОЛХЛОШКА, СПЕЦИАЛИСТАШКА, КУЛГАЛХОШКА, ЮХХЬАНЦАРЧА ПАРТИЙНИ, ПРОФСОЮЗНИ, КОМСОМОЛЬСКИ ОРГАНИЗАЦЕШКА, АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКСА ЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМА КОЛЛЕКТИВАШКА ДОЛА

КПСС Центральни Комитета кхайкарал

Деза новкъостий!

Парте Центральни Комитето лакха мах беш да хьайбаш леладераша низ ца кхобеш хьега къа. ЦК майски (1982 ш.) Пленум хинначул тІехьагІа оаш хьинаре болх бу мехка эшаш йола продукци хІара шера алсамъювлалга вІаштІехьдаккхара. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача укх шера чІоагІа лоархІаме да карагІдаьнначох кхоачам баь ца Іеш, хьахулараш дебаделга, советски наьха шун тІа ма хулла дукхагІа дулх, шура, фуаш хулийталга. Цох хургда лоацпача юкъа нах кхачанца ІалашбеIга дикка тоадара тІадерзадаь дола КПСС ЦК июньски (1987 ш.) Пленумо оттадаь декхараш кхоачашдара оаш юкъехьош дола дакъа.

Шаьра гуш да, из дара хьайбаш леладеча бригада, ферма хІара болхлочо, специалисто, боахама кулгалхочо ма хулла дукхагІа инициатива йолаш, тІатеІІа, берригa низ дІалуш къахьега дезалга. Къаьстта лоархІаме да хІанз тІеххьарча бетташка фермай продуктивность кІезигъялийтача боахамий хьайбаш леладеча подразделенеша шоай болх тоабар.

ХьатІадоагІаш дола Іа аттачарех хургдац, ше ма дарра а хІама къайла ца хьош а дІаала деза цох лаьца. Из кхета а деш болх бе беза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски, агропромышленни органаша, хьалхарча даькъе хила ма еззара дикал йолча гІожача а хьаьнача а доакъарца Іалашъяь йоаца фермаш йолча боахамашкен районашкен а долаш. Паччахьалкхено хІанз а ду. дІахо йодача хана эшаш дола новкъостал дерг а да стихияша зенаш даьча боахамашта.

Раьза хила йиш йоацаш да дукха а фермаш Іан хьалашка болх бе кийча ца хилар, доакъар кийчделга вІаштІехь ца даккхар. хІаьта керттера — лакха овсарле йолаш болх бара хиланза даргдоаца хьалаш хьадаь ца хилар. Кхашкара балхаш чакхдахара хьалаш мелла чоалхане дале а, доакъараш кийчдара ю терко лаьгІъялийта йиш яц. Фуа лаьрхІа мегарг мел дар хьагулде, лаьрхІа дІаоттаде, гІулакха дІадахийта деза. Фермашкара хьайбаш толаме Іангара дахара аьттув беш хила еза доакъара хІара килограммах эффективно пайда эца а из хьайоаккхача продукцеца дикка меттаоттае а вІаштІехьдоаккха дика болх бу доакъара цехаш.

Партийни организацеш, агропрома органаш, боахамий кулгалхойи специалисташи декхарийла ба кІоаргга а массе оагІорахьа а хІара ферме этта хьал тахка, дикагІйола опыт шерра юкъейоалае, профессиональни экономически дешар гІулакхо дІа ма деххара вІаштІехьдаккха.

ГІулакх толаме чакхдалар нахах тийша да. Эггара хьалха дояркай. бежІуй, Іаьсийн хьакхарчийн лелаерий, жаІуй, оалхазараш леладерий, фуражирий, слесарий-наладчикий балхах тийша да хьайбаш толаме Іангара доахалга, долче. карарча шера санна, тІадоагІача шера а цу даькъа барригача балха результаташ а.

Шо. новкъостий, шоай болх безаш. лакха организованности дисциплинен йолаш, гІулакх творчески чакх даккха гІерташ, дикагІйолча опытах пайда эца ховш, интенсивни методаш юкъейоалае ловш хилар — из дерригa а производства эффективность лакхъяра кертера резерваш.

Къаьстта лоархІаме да хІанз коллективашкара дІахьа бола бехктокхам чІоагІбелга, дулх, шура даккхара, фуаш гуулдара технологи цІенхаштта лелаелга, продукце къахьегамен доакъарен цхьан единицах дІадодар лохделга. продукци дика хилар вІаштІехьдоаккхалга. Практико хьахьокхача бесса, цунга бода ниса никъ ба, ерригача моттигашка къахьегам вІаштІехьбоаккхачен цун стимулировани ечен подрядни хозрасчетни формаш юкъейоалаяр, бухсоцаш хьахулачох бола коллективни а хІаране къаьстта а бехктокхам айбар.

Чоалханеча хьалашка хьайбаш Іангара дахара опыто тешалду партячейка, коммунисташа тІатеІІа болх беча ферме гІулакх дикагІа дІадодалга. Партийни комитеташа ший ханнахьа йоакхо е еза цехови парторганизацейн фермашкарча партгруппайн болх чІоагІбара а из хьинарегІа берзабара а, ерригa производственни подразделенеш квалифицированни кадрашца дІачІоагІъяра. Эшаш моттиг хуле, кхы тІа цига дІахьожабе коммунисташ, комсомольцаш, партийни, партийно-комсомольски группаш вІашагІйохка, йоккха йоацача коллективашка парторганизатораш леладе.

Берригача болхлоша производствана доалдеча реальни дакъалацара формаш хиларах тарра, шоаш бакъдеш да хІара кІирагІа дукхача фермашка хулаш дола хьайбаш леладерий деноп. боккха пайда бу фермашка дІахьа проверкаш яро.

Партийни комитеташ, советски боахамен органаш, колхозийн совхозийн кулгалхойн специалисташи декхарийла ба хьайбаш леладерий бокъонца йоакхо е, дукха продукци йоаккхаш къахьегара эшаш дола хьалаш хьаде, торгови, бытови, медицински, культурни гІулакх делга дика вІаштІехьдаккха. Эшаш да хьайбаш дика Іангара дахара, хьайбай продукци яккхари цуна закупкаш яри алсамдаккхара тІаерзаль социалистически яхь шерагІа йоаржаелга, эггара эффективни йолча моральни материальни стимулех, къахьегама яхьа гласностах пайда а эцаш. ЧІоагІа лоархІаме да фермера гІулакхаш миштa лел. хьалха мала ва. тІехьа мала вус нах ховш хулга. Цу даькъе дукха де йиш йолаш да моттигера газеташ. телевидени, радио, гойтара агитаци.

Хьайбаш Іангара дахар — духхьал хьайбаш леладерий хинна ца Іеш. агропромышленни комплекса берригача болхлой. хІаьта иштта цу комплексана гІулакх деш йолча предприятей. организацей, халкъа боахама кхыйолча доакъой гІулакх да. Цар бокъонца дола декхар — хьайбаш леладара объекташ электроэнергеца, хица, доагорца Іалаш-яр. фермашкара, доакъара цехашкара ремонтни балхаши цар техническн Іалаше яри ший ханнахьа а дика а чакхдаккхар. продукци дІаэцар. из чакхъяккхари нахагa дІакхачийтари хила доагІача тайпара хилийтар.

КПСС Центральни Комитет тешаш я хьайбаш леладеча болхлоша, колхозий, совхозий. агропромышленни комплекса кхыйолча предприятей специалисташен кулгалхошея, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, къахьегама коллективаша 1987/88 шера Іан заманахь мехка кхача алсамбаккхара, централизовани фондашка а моттигерча снабженега а из дІакхачийтара берригa шоай низ тІабохийтаргхиларах, XIX Еррисоюзни партийни конференцена хьайбай продукци хьаяхара планаш тІеххоачаш а яь накъагІоргхиларах.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

СССР Лакхехьарча Совета сессе болх чакхбаьккхар

ХЬАЛХАШКАХЬА ГІА БОАККХАШ

20 октябре СССР Лакхехьарча Совета депутаташа палатай къаьст-къаьстача заседанешка дІахо а дийцар 1988 шера мохк дегІабоалабара Паччахьалкхен планахи укх шерара план кхоачашъярахи, 1988 шера СССР Паччахьалкхен бюджетахи 1986 шерара бюджет кхоачашъярахи дола дешаш.

Къамаьлаш даьчар белгалдоахар, хьатІадоагІача шера плана, бюджета проекташ халкъа боахама деррига доакъош тІа-тІа дегІакхувлалга дІахо чІоагІдара, производственни потенциалах пайда эцара эффективность лакхъяра тІаерзаль йолга. Приоритет кхоачаш латт социально дегІакхувлара дешашка. Пхе шера планаца нийсдича халкъа эша товараш арахецача, деш дола гІулакхаш дегІакхувлача, чуІе цІенош хьалделга шердара капитальни вложенеш хьахецача, социально - культурни сфера материальни база чІоагІъеча кхы а лакхагІдола декхараш белгалдоах.

Депутаташа дийцар паччахьалкхен плана принципиально керда структура хьаяь хиларах. Цун ларде оттадаьча кердача гІулакхо чІоагІбу хІара болхлочун а къахьегача коллектива а социальни дегІаахара, цар боахама балхах бухсоцаш хьахинначунца бола хьал тоадара юкъарчал доацаш бола бувзам, вІашагІтох личии, коллективай, общества хьашташ. Хьинаре доалдара экономически методашка довларо берригача къахьегамхой энерги хьалъйе таро лургья. План кхоачашъергья территори комплексно социально-экономически дегІаахара тІехьа - моттигерча Советий лоархІам дикка чІоагІбарцеи бехктокхам лакхбарцеи.

Производстве интенсивни методаш юкъекхувлар, ма могга ресурсаш кхояр, белгалдоахар ораторaша, хІара ден балха декхар а хинна дІаотта дезалга. Укхаза я эггара керттера, хала яле а, дегІаахар сихдара резерваш. Къахьегама коллективаш йиззача хозрасчетен шоаш шоашта финансировани ярен хьалашка, шоай берригa низ Іилма - технически прогресс сихъяра, принципиально керда техника, технологи. материалаш караерзаяра тІабергзабе декхарийла я. Продукце дикал овлангара тоае хьажа беза цу гІулакхе паччахьалкхен приемках пайда а ийбеш.

Боккха теркам тІаззар мехка агропромышленни комплекс дегІаахара. Укхаза къаьстта чІоагІа лоархІаме да колхозаша, совхозаша арахеца продукци ма могга ебаяр. Юха а дийцар предприятей подсобни боахамаш, наьха шоай доалахьара подсобни боахамаш, коллективни бешамаши огородаши лелаелга дегІакхувлара лоархІамах.

Депутаташка дІахайтар палатай массазарча комиссеша бюджета доходашта 153,6 миллион сом тІатохара йола таро лехалга. Уж средстваш унахцІено лораяра, учреждений зданешта, юрташкара культпросветучреж д е н е шта кхы тІа капитальни ремонт яра, юрташкарча школьни зданешта, къоаношта инвалидаштен лаьрхІача цІеношта-интернаташта оборудовани, инвентарь эцара, капитальни ремонт яра, хІаьта иштта городаш, болхлой поселкаш, юртара районни центраш тоаяра дІаяхийта лерхІ.

Къамаьл даьчар могадора 1988 шера мохк дегІакхувлара Паччахьалкхен плани Паччахьалкхен бюджети чІоагІъелга.

20 октябре делкъел тІехьагІа хилар Союза Советей Къамий Советей цхьана яь шоллагІа заседани.

Депутаташей хьайшашей тІоараш а тохаш тІаийцар новкъостий М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов. Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, М. С. Соломенцев, В. М. Чебриков, Э. А. Шеварднадзе, В. В. Щербицкий, А. Н. Яковлев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, Ю. Ф. Соловьев, Н. В. Талызин, Д. Т. Язов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, А. И. Лукьянов, В. А. Медведев, Г. П. Разумовский, И. В. Капитонов.

Берригача депутаташа раьза а болаш тІаийцар 1988 шера СССР экономически социальни дегІакхувлара Паччахьалкхен планах дола СССР Закон, 1987 шера план кхоачашъярах бола соцам, чІоагІйир 1988 шера мехка Паччахьалкхен бюджети 1986 шерара бюджет кхоачашъяра отчети. Массазарча комиссеша яь поправкаш теркал а еш, хьатІадоагІача шера Паччахьалкхен бюджет чІоагІъяьй доходаштен расходаштен 443.645.321 эзар сом а долаш.

ТІаккха СССР Лакхехьарча Совето ладийгІар КПСС ЦК секретара, Союза Совета законодательни предположеней комиссе председатела Г. П. Разумовске докладага. Цун выступлени хьалха дІаяхача сессе СССР закона проект ювцача хана депутаташа еннача предложенешка хьажара хьокхамех, гражданий бокъонаш телхаеча гІулакхерча наха бокъо йоацаш чакхдоаха гІулакхаш суде юхадувцара порядках долча деша хетаьяр. Лакхехьарча Совета цу законодательни акте хувцамаш дир, доагІаш дола закон тІа а ийца.

Депутаташа иштта СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чІоагІдир.

Депутатий запросашта жоп луш. СССР Министрий Совета Председатела заместитела, СССР Министрий Совета топливно - энерге т и ч е с к и комплекса бюро председатела Б. Е. Щербинеи СССР яйгача промышленноста министра В. Г. Клюевеи сессега хоам бир. халкъа боахами баха нахи ЙІовхалца, электроэнергеца Іалашбеча соахка ца деш дисарий уйла а яь, кхетаме ийцачох, шелал хьатІакхачалехьа йоагІача службаша еча кийчонах, бахача наьха хІанзарча дІадехарашка хьежжа советски наха тайп-тайпара, лакха дикал йола товараш хилийтара хІанз дечох.

Цу тІехь цхьайттазлагІа хержача СССР Лакхехьарча Совета бархІлагІча сессе болх чакхбаьккхар.

(ТАСС).

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхІар кхоачашду

ШийтталагІча пятилетка хьалхарча шин шера план Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача денга кхачалехьа кхоачашъяра доккхий декхараш тІанйцад Вознесеновски газобензинови завода коллективо. Уж толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь а йоаржаяь бизза пайда ийбу цо ший таронех. Цудухьа цхьаккха бутт дІабахийтабац коллективо ше тІанйца декхараш тІеххоачаш ца деш. ХІанзлехьа толамца лоархІабаьб завода болхлой дерригача технико-экономически хьокхамий итт бетта планах.

Ер шу доладелча денз цар паччахьалкхен планал совгІа маьхалъяьккхай 393 эзар сом мах бола продукци, заданел совгІа арахийцай 365 эзар сома маьха товарни продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра план 44,7 процент тІеххоачашъяьй завода коллективо.

Октябра юбилей сийна яьржача яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш, итт бетта план кхоачашъярах эггара хьалха рапорт деннад В. И. Прясников керте латтача товарнобийдала участка коллективо.

Деша дай бац

ШийтталагІча пятилетка шоллагІча шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тІанйцадар ГІ. Ахриева цІерагІча назрановски «Электроинструмент» завода машинашъераша.

Укх юбилейни шера хьалхара итт бутт чакхбоалаш латт. Долче, миштa кхоачашду цар шоаш тІанйца декхараш? Царех цхьаккха пункт кхоачаш ца ярал совгІа, паччахьалкхен планах а гаьнна лоархІабац уж. Ер шу доладелча денз продукци маьхалъяккхара даькъе царна тІадиса паччахьалкхен декхар цхьа миллиони 824 эзари сома маьха ца, ара ца хецаш йисай ши миллиони 944 эзари сом мах бола продукця. Шоай потребителашта поставкаш яра дола договорни декхараш кхоачаш а ца деш, царга дІа ца кхоачийташ йисай цаІи ахи миллион сома маьха продукци.

Къахьегама овсарле лакхъяра нйс бетта план 92,5 процент мара кхоачашъяьяц, продукцега дІабода мах боагІачул дикка лакхагІа ба.

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМА БОЛАР

1987 шера 9 бетта Нохч-ГІалгІай АССР экономически социальни дегІайоалаяра Паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

Республика къахьегамхоша КПСС ЦК январски июньски (1987 ш.) Пленумий решенеш кхоачаш а еш, Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара баха ма боагІара накъабахара шерра социалистически яхь а йоаржаяь, тІа-тІа перестройка процессе хьинарегІа дакъалоац, республика экономически социальни дегІакхувлар сихдара низ тІабахийтаб.

1987 шера 9 бетта шерагІа юкъекхийлай доалдара, къахьегам вІаштІехьбаккхара, стимулировани яра керда прогрессивни формаш, производство технически эргаьккха тоаяра, реконструкци яра масштабаш дукхагІа хинай.

Промышленноста 9 бетта планагІа лаьрхІа хинна производство дегІакхувлара темпаш лакхъяьй. Общественни къахьегама овсарле 2,5 процент дегІаенай, еррига тІакхийтта промышленни продукци цун чотагІа я.

Паччахьалкхен капитальни вложеней чотагІа болх бе йолалийта керттера фондаш соахка цу ханаца нийсдича 14 млн. сом дукхагІа я.

Социальни сферай материально-технически база чІоагІъенай. ЧуІе фусамаш соахкарчул 7,5 эзар квадратни метр дукхагІа хьалъяьй. Болхлойн гІулакхерча наьхен бетта юкъера эцаш дола алапи лакхденнад.

Цхьабакъда, шу долалуча хана нийсдалийта тІехьадусалга дІадоаккхалга мела лел халкъа боахама цхьадолча доакъошка.

ОБЩЕСТВЕННИ ПРОИЗВОДСТВАНА ИНТЕНСИФИКАЦИ ЯР

Іилма-технически прогресс

Болх беш йола предприятеш технически эргаьха-тоаярен реконструкци ярен балхий масштабаш шеръеннай.

1987 шера нйс бетта цу гІулакхага дІаяхийтай 90,8 миллион сома маьха паччахьалкхен капитальни вложенеш, е дІадахача шера укх ханаца нийсдича 15 процент дукхагІа.

Цу ахчах доккха дакъа предприятейи организацейи фондай средстваш яр. Ер шу дІадоладелча денз производстве кара а ерзаяь, арахеца йолаяьй промышленни продукце 180 тайпара керда изделеш.

Іилма-технически прогресс яра декхараш кхоачашдеча творчески, хьинаре къахьег рационализатораша. Цар низаца производствана юкъейоалаяьй шера 8 миллион совгІа сом экономически пайда беш йола пхи эзар гаргга рационализаторски предложени.

Лаьттан тІоанашкара дукхагІа мехкдаьтта доаккхаргдола хІанзара методаш юкъе а кхувлаш, мехкдаьтта даккхара планаш тІеххоачашъяьй.

ГІишлош еча маьлха энергех пайда а ийбеш аьшкбетонни бетонни конструкцеш хьаяьй, аьшкбетонни конструкцеши изделеши йоха а ца еш цар дикал тахкара йола (ультразвукови, магнитни, механически, радиоционни) методаш юкъекхийлай.

1987 шера колхозаши совхозаши интенсивни технологех хьалкхееча ялата культураша дерригача ялаташ дІадувча лаьттаех 30 процент дІалоац.

Цунца цхьана хІанз а къоастаянза проблемаш я. Лакхерча категорех йолча продукце боарам ерригача продукцех 7.6 процент хул. Лакхерча категорех йола продукци арахецара план 97,7 процент мара кхоачашъяьяц. ДІадахача шера укх ханаца нийсдича из 0,7 процент кІезигагІа арахийцай.

Промышленни продукце цхьадола керда тайпаш арахецара лаьрхІа хинна боарамаш кхоачашдаьдац.

Изделеш арахецара декхараш кхоачашдаьдац: «Красный молот», Ремонтно-механически, «Пищемаш», Радиотехнически заводаша, «Грозненский» яхача молкомбинато.

Автотранспорте хІанз а мела кхоачашду автомобилаш дарегІа долча доагорага — тоІаьча газага яхара гІулакх. Иштта мела дегІаух централизовани хьисапе мовхьаш дІа-хьа кхухьилга.

Производственни потенциалах пайда эцареи боахама механизмана доалделга эргадаьккха тоаделгеи

1987 шу доладелча денз промышленноста, наха бытови гІулакх дечара, гІишлон, агропромышленни комплекса еррига объединенеши предприятеши кердача доал дара хьалашка болх беш я, цу даькъе 10 промышленни предприяти йиззача хозрасчетаген шоаш шоашта финансировани яргеи яьккхай.

Йиззача боахамий расчетеи шоаш шоашта финансировани яреи хьалашка болх беча промышленни предприятеех, объединенеех (январь — август) пайда бара план кхоачашъяьй: «Оргтехника» яхача производственни объединене, «Промавтоматика» НПО опытни завода, медицински инструментий завода.

Керттерча производственни фондех пайда эцалга тоадеча геттара лоархІаме да предприятеш шин-кхаь сменагІа болх бара режимага яхар. Цхьабакъда, из гІулакх ледара чакхдоаккх.

Кхоачамболлаш пайда эцац лакха къахьегама овсарле йолча оборудованех — числови программни управлени еча станокех, промышленни роботех, манипуляторех.

МАТЕРИАЛЬНИ ПРОИЗВОДСТВО ДЕГІАКХУВЛАР

Промышленность

Биззача боараме договорни декхарех лоархІаьй 73,5 процент предприятеш. БІарчча хьанйцача поставкаш яра декхараш теркал а деш, продукци маьхалъяккхара план 97,7 процент кхоачашъяьй, из 1986 шера 9 беттаца нийсдича кІезига-дукха лакхагІа да.

Къахьегама овсарле дІадахача шера цу хана хинначa фактически боарамца нийсйича 2,5 процент дегІаенай.

(Йистедоалар 2-ча оагІо тІа).

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМА БОЛАР

(Истедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

Продукци хьаярга дIадодар 1986 шера 8 беттаца нийсдича 1,2 процент лохденнад. Цунца пайда дукхагIа хиннаб. Цунца цхьана, 18 промышленни объединенен предприятен финансови хьоахама план кхоачашъяьяц.

Цхьайолча предприятешка поставкаш яра план кхоачаш ца яр бахьан долаш шоашта теха дикка доккха гIод дIатекхаш хиларах низткъала финансови хьал эттад.

КхоалагIча квартале продукци хьаелга дIадахача шера кхоалагIча квартале хиннача фактически боарамца нийсдича 3,8 процент лакхденнад, бIарччача нйс бетта — 2,5 процент, планах цу хана лаьрхIа хинначул 0,9 процент дукхагIа.

	Продукцена поставкаш яра договорни декхараш кхоачашдар	Договорни декхараш кхоачаш ца дахча предприятеи удельни дозал	ДIа ца кхоачийташ йита продукци (млн. сомаш)	Пайда бара план кхоачашъяр (январь—август)	ДегIаахара фактически темпаш: Къахьегама овсарле	Продукце боарам
Ерригача республике гIолла:	97,7	26,5	34,6	96,2	102,5	102,5
Союзни доалахьа йола промышленность	97,8	35,5	27,8	102,7	103,7	100,8
Республикански доалахьа йола промышленность	97,1	23,8	6,8	100,8	104,4	108,8
Цу даькъе: Министрий Совета подведомственни промышленность	96,7	25,0	1,2	106,0	99,9	108,9

Нйс бетта поставкаш яра договорни декхарех республикера Шелковскойи Грозненски районий промышленность мара лоархIайинзар. Ленински, Назрановски, Сунженски районий промышленносто поставкаш яра декхараш а тIехьа дIалаьрхIача продукци маьхалъяккхара план 88 — 97 процент мара кхоачашъяьяц.

Промышленни предприятеша поставкаш яра договорни декхараш кхоачашдар, къахьегама овсарлеи производства боарами дегIабар хьахьокх: укх даннеша:

	Продукцена поставкаш яра договорни декхараш кхоачашдар	Пайдана план кхоачашъяр (январь — август)	Фактически дегIаахар: Къахьегама овсарле	Маьхалъяккхара боарам
«Грознефтеоргсинтез» яха производственни объединени	99,1	79,7	104,9	99,5
«Грознефть» производственни объединени	99,5	111,5	113,0	97
Грозненски ремонтно-механически завод	100,0	116,2	109,3	115
«Нефтехимзапчасть» яха Грозненски завод	99,6	91,8	111,8	96
«Нефтехимзапчасть» яха Гудермесски завод	100,0	91,0	123,8	118
«Красный молот» яха завод	83	63,1	101,1	101
СССР 60 шу дизара цIергIа «Оргтехника» яха производственни объединени	100,0	118,1	112,4	112
«Промавтоматика» НПО опытни завод	100,0	105,8	114,9	130
«Пищемаш» яха завод	88	96,9	118,4	112
ГI. Ахриева цIергIа «Электроинструмент» яха завод	89	61,7	95,5	90
«Трансмаш» яха завод	97	—	111,2	109
Электромеханически завод	100,0	104,1	112,7	113
Гудермесски медицински инструментий завод	100,0	104,5	102,9	103
Биохимически завод	94	102,0	116,4	116
«Терек» яха производственно - мебельно дахчан хIамаш ю объединени	100,0	91,8	105,3	103
Электроремонтни завод	100,0	108,1	111,1	107
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно - экспериментальни завод	100,0	99,3	108,6	103
Цементни завод	98	95,5	124,7	118
«Стройиндустрия» яха объединени	100,0	100,5	109,6	108
Карьероуправлени	100,0	104,0	103,2	104
Грозненски ремонтно-механически предприяти	90	81,4	89,0	84
«Аргунводпром» яха производственни объединени	100,0	104,3	102,5	100,2
«Чечингушводстрой» яхача гIишлон управлене Аргунски аьшкбетонни конструкцей завод	100,0	101,5	103,4	103
Хьун боахама министерство	97	102,0	104,0	103
«Автоспецоборудоване» яха опытно - экспериментальни завод	99,5	110,8	104,1	100,5
Назрановски трикотажни фабрика	95	—	108,7	113
Швейни производственни объединени	93	85,9	103,6	98
Грозненски кога гIирс бу фабрика	88	—	100,4	93
Маьхпродуктай управлени	99,6	103,1	94,5	98
Маькх ечен макаронни промышленноста управлени	100,0	1,5-зза	108,8	112
Грозненски экспериментально - механически завод	100,0	99,3	103,0	98
«Чечениигушстройматериалы» яха производственни объединени	93	72,0	97,3	97
Моттигерча промышленноста министерство	96	97,0	111,9	112
«Агропромстрой» ЗЖБК	100,0	—	107,8	127

Договорни дисциплина толхальй республика хIара йиъ-лагIча предприяте. Продукце къаьст-къаьста лоархIамегIдола тайпаш нйс бетта арахецара керттера хьокхамаш хьахьокх укх даннеша:

	1987 шера 9 бетта хьаьй	План кхоачашъяра процент	1987 шера 9 бутт проц. 1986 шера 9 беттаца нийсбича
Электроэнерги — млн. квт/сахьат	2037	—	101
Газ — млн. куб. метр	1278	109	96
Ацетон — эзар тонн	35,5	99,0	100,9
Фенолаш — эзар тонн	54,6	97	99,7
Нефтеаппаратура — млн. сом	6,5	99,0	95,0
Кхачан промышленноста лаьрхIа технологически оборудовании цун запасной оатхалаш — млн. сом	11,4	97	93
Механизированни гIишлон - монтажни инструмент — эзараш	324	78	84
Маккаш — эзараш	562	100,2	109
Тракторни прицепаш — эзараш	11,8	100,0	107
Трансформаторни подстанцеш	1123	97	98
Электрофотографически аппараташ — шт.	1659	96	109
Хьу хьаарaсзар (колхозаша кийчъяьр а йоацаш) — эзар куб. метр	65,4	105	103
Цу даькъе:			
ГIулакха йола хьу — эзар куб. метраш	47,2	103	102
ГIишлон кирпичик (колхозаша хьаер а йоацаш) — млн. условни кирпичик	110,6	87	97
Цемент — эзар тоннаш	480,9	103	119
ВIашагIхетта аьшкбетонни конструкцеши деталеши — эзар куб. метр	179,9	104	110

Республика мехкдаьттахоша дIабахача нйс бетта планагIа лаьрхIачул совгIа 108 эзар тонн «Iаьржа дошув» (газови конденсат юкъе а йолаш) 99,8 миллион кубически метр гази яьккхай. Коача гази доагалу мазути даккхара, автоматизаце средствай приборашн царна лаьрхIа оатхалаши хьаяра нйс бетта план а толамца кхоачашъяьй.

Цунца цхьана, чон лоаладара, парафин арахецара, нефтепромыслови, геолого-разведочни оборудовании царна лаьрхIа оатхалаши, химически оборудовании царна лаьрхIа оатхалаши хьаяра план кхоачашъелга вIаштIехьдаьккхадац.

ЛаьрхIачул кIезигагIа арахийцай B-12 яха доакъара витаминаш, изобутилови спирт, механизированни гIишлон-монтажни инструмент, медтехника изделеши царна лаьрхIа оатхалаши.

Халкъа эша кхачан доаца товараш хьадара план кхоачашъяр хьахьокх укх даннеша:

	1987 шера нйс бетта хьадаьр	План кхоачашъяра процент	1987 шера 9 бутт проц. 1986 шера 9 беттаца нийсбича
Яйгача промышленноста изделеш			
Швейни изделеш — млн. сом	48,9	93	98
Пазата барзкъаш — млн шт.	6,8	104	123
ТIехьа дувхаду пазата барзкъаш — эзар шт.	396	116	96
пасташи носкеши — эзар пар.	221	2,9-зза	197
Кога гIирс — эзар пар.	1753	101	102
Культурно-бытови а боахама а лаьрхIа товараш			
Радиоприемни устройстваш — эзар	217	99,5	88
Мебель (тайп-тайпарча маьхах) — млн. сом	24,7	100,5	105
Бешамашка - огородашка леляра лаьрхIа инвентарь — эзар сом	3	10	—
Аьшка ихьегIаш — тонн	57	55	79
Аьшка менгеш — эзараш	19	100,0	100,0
Бытови химе товараш — млн. сом	12,2	114	118

Нйс бетта 324,2 млн. сома маьха тайп-тайпара маьхаш дола халкъа боахаме эша товараш хьадаьд (корта бохабу малараш а доацаш) уж дIадахача шера нйс беттаца нийсдича 6,3 процент дукхагIа.

Еррига республика хьанйцача халкъа боахаме эша товараш арахецара план 99,7 процент кхоачашъяьй, цу даькъе кхачан доаца товараш хьадара план 98 процент.

Шоай планех лоархIаьяц «Красный молот», «Пищемаш» яха заводаш, «Терек» яха мебельно-дахчан хIамаш ю объединени, «Чечингушстройматериалы» яха производственни объединени, иштта кхыяраш.

Шоай болх геттара мела эргабаьхаб укх шера январь-сентябрь бетташка 3,8 миллион сома маьха продукци торговле дIа ца кхачийтача швейни производственни объединене, кога гIирс беча фабрика, трикотажни фабрика.

Агропромышленни комплекс

Республика агропромышленни комплексе Кхачан программа заданеш кхоачашъяра, колхозаши совхозаши, предприятеши организацеши кердача тайпара планировании экономически стимулировании ярга яхара, доал деча бухсоцаш хьахулар тоадара тIадерзадаь къахьегам вIаштIехьбаккхарен стимулировани ярен прогрессивни формаш йоаржаяра йола мероприятеш чакхйоах.

Республика кхашкара ялат чуйнца доалаш латт, юртбоахама продукци чакхйоахаш я.

Юртбоахама культураш чуэцар хьахьокх укх даннеша:

	1987 шера 12 октябре чуйцар	ДIадийначох процент	1986 шера 13 октябре ялат чуйнца дьнна хинна кхаш проценташца нийсдича
Дуга	4,9	94	97
Шекара свекла	4,0	45	71
Генараш	8,7	57	99,2
Коартолаш	1,2	69	90
Баьцадаараш	6,1	61	55

ХIанз а тIехьа кхача культураш чуэцара чотагIа доакъар кийчдеш да. Соахкарча укх ханаца нийсдича дикка кIезигагIа йол, ча, баьций хьоар кийчдаьд, цун бахьан ла хаоттам во хилар. 1987 шера 12 октябрь тIакхоачаш доакъара единицай боараме дIалаьрхIача 281,6 эзар тонн доакъар кийчдаьд е 76 процент. ХIара кхоабача бежана дIалаьрхIача 12,5 центнер доакъара единица кийчъяьй, соахка цу хана 12,3 центнер доакъара единица кийчъяьяр.

Доакъар кийчдеча геттара тIехьадус Наурски, Шелковской, Сунженски районий боахамаш.

1988 шера хьувкъам Iалашбара балхаш деш да. Гурахьа юв ялата культураш 74,5 эзар гектара тIа дIайийнай, соахка цу хана 95,1 эзар гектара тIа дIайийнаяр. Гурахьа юв культураш дIаера план 65 процент кхоачашъяьй. Зяба лаьрхIа 76,0 эзар гектар лаьтта аьхад, из планагIа лаьрхIачох 46 процент хул.

ДIадахача шера укх ханаца нийсдича пачхаьалкхенга кIезигагIа ялат дехкад, цун план Шалински района боахамаша мара кхоачашъяьяц. ЛаьрхIа хинначул ахалел кIезигагIа пачхаьалкхенна ялат дIачуденнад Гудермесски, Назрановски, Сунженски районий боахамаша.

1987 шера 12 октябрь тIакхоачаш коартолаш, баьцадаараш, сом, комараш эцар хьахьокх укх даннеша:

	Нйцар	Шера план кхоачашъяра процент 1987 шера 1 октябре
Коартолаш	5097	46
Баьцадаараш	66977	43
Сомаши комараши	19183	27
Комсаш	69116	81

Колхозни рынкашкеи потребкооперацеи сетен гIолла планови боарама чотагIа колхозашеи совхозашеи йохкача продукце удельни дозал геттара лоха да.

Республика колхозашка, совхозашка, боахамашта юкъерча организацешка продуктивни хьайбаш ужжал да:

эзар корта

	1987 шера 1 октябрь	1987 ш. 1 октябрь проц. 1986 ш. 1 октябраца нийсбича
Доахан	167,8	96
цу даькъе: детта доахан	49,5	96
хьакхарч	117,0	97
жан гаьзарийи	663,0	104
коа тIара оалхазараш	2033,1	73

Колхозашка, совхозашка, боахамашта юкъерча организацешка хьайбай продукци яккхар хьахьокх укх даннеша:

	1987 ш. 9 бетта	1987 ш. 9 бутт проц. 1986 ш. 9 беттаца нийсбича
Дулх — эзар тонн	16,9	99
Шура — эзар тонн	92,7	99
Котама фуаш — млн.	76,9	97
Тха — тонн	2231	104

Хьайбай продуктивность лохъярах, дулх, шура йоаккхалга кIезигденнад. ДIадахача шера укх ханаца нийсдича хIара Iаттагара юкъера йоаккхаш йола шура 80 килограмм кIезигъеннай.

Хьайбай продукташ пачхаьалкхенга йохкара 1987 шера нйс бетта план ерригача категорех долча боахамаша укх боараме кхоачашъяьй:

	1987 ш. нйс бетта	1987 шера 9 бутт 1986 шера 9 беттаца нийсбича	1987 ш. 9 бетта план кхоачашъяра процент
Хьайбаш а коа тIара оалхазараш а (дийна долаш) — эзар тонн	28,5	99,0	102
Шура — эзар тонн	83,6	100,2	100,1
Фуаш — млн.	80,7	95	99,6
Тха (цIена хьоаса лерхIаш) — тонн	1813	103	100,1

Агропрома промышленни предприятеша поставкаш яра декхараш а лоархIаш продукци маьхалъяккхара план 97,8 процент мара кхоачашъяьяц.

Договорни декхарех лоархIаьяц 5 предприяти. Цар дIа да луш йисай 3,1 миллион сома маьха продукци, цу даькъе Ассински консервни заводо 2,1 миллион сома маьха продукци дIаеннаяц, Грозненски консервни заводо — 700 эзар сома маьха. Къахьегама овсарле дIадахача шера укх хана хиннача боарамца нийсбича 12 процент лакхъеннай. Цу хьокхама план 108,2 процент кхоачашъяьй. Промышленни производства боарам дIадахача шера укх ханаца нийсбича 17,5 процент дегIабенаб.

Кхачан продукце керттера тайпаш хьадара хьокхамаш иштта хул:

	1987 ш. 9 бетта яьккхар	9 бетта план кхоачашъяра процент	1987 ш. 9 бутт проц. 1986 ш 9 беттаца нийсбича
Дулх госресурсашкара I-ча категоре субпродукташ а тIехьа — тонн	12833	95	100,4
цу даькъе:			
коа тIарча оалхазарий дулх — тонн	3228	79	79
колбасни изделеш — тонн	4305	93	99
госресурсашкара маша даьтта — тонн	705	102	87
госресурсашкара хьаьна нахча — тонн	1606	88	90
мерзача шурий продукци госресурсашкара шура а лоархIаш — эзар тонн	58,7	101	99,9
Консерваш — млн. условни банк	127,4	96	97
Сомех яьккха сокаш — млн. условни банк	48,0	137	112
Кондитерски изделеш — тонн	3976	94	104
Минеральни хиш — млн. ахлитр	21,9	102	115
Корта бохабеш доаца малараш — эзар дал	594	92	112

1987 шера нйс бетта ликеро-корта бохабу маларий продукци дIадахача шера укх ханаца нийсдича 17 процент кIезигагIа арахийцай, хIаьта чхьагIара продукци арахецилга 88 процентага кхоачаш дегIаденад.

ЧIоагIлуш йоагIа агропромышленни комплекса материально-технически база. Юрта боахамга дIаеннай дикка дукха юртбоахама техника, минеральни удобренеш, доакъарах етта химически хIамаш.

Республика кхачан программа кхоачашъяра Iалашо еш дола доакъош дегIакхувлача дIаяхийта пачхаьалкхен капитальни вложенеш 79,7 миллион сома маьха я.

Цу средствай чотагIа хьалъяьй 2,5 эзар хьайба, 1,6 эзар жан гаьзарийи, 50 эзар коа тIара оалхазараш чуледе таро луш йола помещенеш. 5,6 эзар тонн йол чулоаттаяра лаьрхIа хранилище, 71,2 эзар кубически метр силоси сенажи йоллара лаьрхIа йола сооруженеш.

Хий дуллаш дола 1,0 эзар гектар лаьтта эксплуатаце дIаденнад. Мелиоративни гIишлош хьалъяра 16,4 миллион сом капитальни вложенеш дIаяхийтай.

Капитальни гIишлош хьалъяр

1987 шера нйс бетта 176,3 миллион сома е соахка укх ханарчул 9 процент дукхагIа керттера фондаш болх бе йолаялийтай. Пайда ийцаб 290,9 сома маьхерча пачхьалкхен капитальни вложенеех, е 1986 шера 9 беттаца нийсдича 7 процент дукхагIа.

ГIишлон-монтажни организацеша кхоачашдаьча подрядни балхий боарам 3 процент дегIабенаб. Шоай низашца кхоачашдаьча подрядни балхий боарам 211,5 млн. сом е планага диллача 98 процент хул.

	1987 ш. 9 бетта кхоачашдаь болх (млн. сомашца)	План кхоачашъяра проц.
Нохч-ГIалгIай гIишлон управлени	45,7	
«Грозтрубопроводстрой» трест	25,7	99,6
«Чечениигушводстрой» гIишлон управлени	17,2	99,0
«Чеченагропромстрой» объединени	29,9	100,5
«Чечингражданстрой» трест	9,4	100,0
НГIАССР минводхоза подрядни организацеш	3,0	103

Пускови объекташка кхоачашдеча балхий боарамга, кхыча объекташка технологически этапехи комплексехи деча балхашка хьежжа мал барга яьний из отрасль.

Коллективни подряда хьалашка болх беш я 35 гIишлон организаци. Цунца цхьана капитальни вложенеш харцахьа дIа-хьа хьежаеш йоаелга эшадаьдац, керттера фондаши производственни низаши болх бе доладалийтара планаш кхоачашъяьяц.

Мела дегIаух боахамий способагIа кхоачашдеча балхий боарамаш. Уж 11 млн. сома маьха кхоачашдаьд, из шера планах 45 процент хул.

Капитальни гIишлош еча капитальни вложенейи гIишлон производстван эффективность хоалуш лакхъяра оагIорахьа цхьаккха хувцамаш хиннадац. Дуккха объекташ хьалъяра ханаш оттаьча нормативел дикка тIехьайоах, хIанз а тIехьа цхьан ханна хьалъеш дуккха объекташ я.

Транспорти бувзами

Къулбаседа Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене 1987 шера нйс бетта мовхьаш тIадоттара план 98,7 процент кхоачашъяьй, цу даькъе мехкдаьтта продукташ чуйоттара — 96,5 процент. Мовхьаш дIа-хьа дахьара задани 98,1 процент кхоачашъяьй, пассажираш дIа-юха бигара — 104,4 процент.

Локомотива дийнахьен буси болх бара овсарле 1986 шера нйс беттаца нийсйича 5,4 процент дегIаенай, вагона болх бара овсарле — 4,2 процент. Отделене вIашагIа а елла дIаяхийтай 12,9 эзар деза мовхьаш тIадола поездаш, из хул дIадахача шера цу ханаца нийсдича 1,3-зза дукхагIа.

Цунца цхьана, хIанз а тIехьа пассажирашта гIулакх деча кхоачамбоацараш да, поездаш графикал тIехьаюс, мовхьаш дIа-юха хьоча хана уж наькъашка доадеш, зе деш моттигаш нийслу.

Юкъара автомобильни транспортаца нйс бетта мовхьаш дIа-хьа дахьара план 104,7 процент кхоачашъяьй. ДIадахача шера цу ханаца нийсдича мовхьаш дIа-хьа кхухьилга 8,7 процент дегIаденад.

Автобусашца, таксешца пассажираш дIа-хьа бигара валови дохода план 100,2 процент кхоачашъяьй. ДIадахача шера цу ханаца нийсдича валови доходаш 2,6 процент лакхъеннай.

Бувзама производственно-технически управлене предприятеша бувзама продукци арахецара боарама нйс бетта план 100,1 процент кхоачашъяьй, тарифни доходий план — 100 процент.

Цунца цхьана городскойи юртарчеи моттигашка телефонни бувзам дегIакхувлара план кхоачашъяьяц.

СОЦИАЛЬНИ ДЕГIААХАРИ ХАЛКЪА ВАХАРА БОАРАМ ЛАКХБАРИ

КПСС XXVII съезда, КПСС ЦК январскии июньскии (1987 ш.) Пленумаша белгалъяьккхача социально дегIакхувлара программага хьежжа республике къахьегамхой вахара материальни культурни боарам лакхбара хьакъехьа массанахьа цхьатарра болх чакхбоах.

Къахьегамах лури бахача наьха доходаши

Нйс бетта республика халкъа боахаме къахьега болхлойи гIулакхера нахи дукхагIа хиннаб, царна къахьегамах луш дола алапи лакхденнад. Болх беча наха бетта юкъера луш дола алапи 172,8 сомага кхоач, гIишлош еча — 220 сом, бурув тохача — 296,5 сом, из дIадахача шера цу хана хиннача боарамал лакхагIа.

Материальни производства доакъошка, просвещене, унахцIено лораеча, социальни Iалашо еча балхах луш дола алапи эргадаккхара, лакхдара хьакъехьа мероприятеш кхоачашъеш латт.

Товарашцеи гIулакхаш дарцеи Iалашбар

Пачхаьалкхени кооперативнии торговле рознични товарооборота боарам 1987 шера нйс бетта 655,7 млн. сом хиннаб, вIаши духьала нийсдеча маьхашка диллача соахка цу юкъа хинначул 1 процент дукхагIа.

БIарччача республике рознични оборота план 96 процент кхоачашъяьй, цу даькъе потребкооперацe — 95 процент.

Нйс бетта республике бахача наха 78 млн. сома маьха гIулакхаш даьд. Бытови гIулакхаш дара боарам 1986 шера цу ханаца нийсбича 13 процент лакхбеннаб, хIаьта юрташка — 15 процент. Цхьабакъда, бахача наха бытови гIулакхаш дара нйс бетта план кхоачашъяьяц «Грозтрубопроводстрой» треста, «Аргунводпром» производственни объединене, «Грознефтеоргсинтез» объединене республика агропромышленни комитета предприятешеи организацешеи.

Наха чуIе цIеноwш хьалдар

Шерагара шерага дукхагIа хул наха чуIе цIеноwш хьалдара масштабаш. Пачхаьалкхен средствай чотагIа хьал а даь, эксплуатаце дIаденнад 90,7 эзар квадратни метр цIеноwш, из дIадахача шера укх ханаца нийсдича 9 процент дукхагIа. Цунца цхьана чуIе цIеноwш хьалдара нйс бетта план кхоачашъяьяц. Заданех лоархIаьяц «Грознефть» объединени, Къулбаседа-Кавказски магистральни мехкдаьттапроводий управлени, Грозненски биохимически завод, моттигерча Советий организацеш.

Нйс бетта хьалдаьд 15,1 эзар квадратни метр цIеноwш жилищно-гIишлон кооперативаша.

ЛеррагIа кхоачашъю агропромышленни комплекса болхлой вахара хьал тоадара программа. Царна лаьрхIа хьалдаьд 22 эзар квадратни метр юкъара майда йола цIеноwш.

Халкъа образовани, культура, унахцIено лораелга

1987/88 дешара шера дийнахьарча, сайрийнарча, заочни общеобразовательни школашка дешаш ва 261 эзар дешархо. 1987 шера всеобуча школашка йизза юкъера образовани ийцай 19 эзар гаргга саго.

Финансироване ерригача источникий чотагIа 4,1 эзар дешархочун лаьрхIа общеобразовательни школаш, 830 бера лаьрхIа деша даха ха йоацача берий учрежденеш хьалъяьй. Госкапвложенейи чотагIа хьалъяь общеобразовательни школаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш болх бе йолаялийтара план кхоачашъяьй. Лакхерен юкъера лаьрххIачен дешара заведенешка дешаш 27,4 эзар студенти дешархои ва.

УнахцIено лоаряра дакъа а дIахо дегIаденад. Больницашкеи дарбана-профилактически учрежденешкеи 3,5 эзар лори, 9,7 эзар юкъера медицински персонали я болх беш. 1987 шера нйс бетта сменагIа 630 саг тIаэца йиш йола амбулаторно-поликлинически учрежденеш болх бе йолаялийтай.

Республика городашкеи юрташкеи дешархошта гIулакх деш 8836 эзар экземпляр книжни фонд йола 486 массови библиотека я. Иштта 399 установка я болх беш.

1987 шера нйс бетта финансироване ерригача источникий чотагIа 1195 моттига лаьрхIа клубаши культура ЦIеноши хьалдаьд, из планах 58 процент хул.

1987 шера 1 октябре республике баха нах 1242 эзар саг хилар.

СТАТИСТИКА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ УПРАВЛЕНИ

ЦУН СИЙ ДУ НАХА

1953-гIча шера механизаторий курсаш чакхъяьхачул тIехьагIа, Казахстане Акмолински области «30 лет Казахстана» яхача колхозе болх беш хилар Килиматов Висха. Техника езаш, къахьегама тIера, хьинар долча цо хаддаза тIехкхоачашдора шийн декхараш. Цудухьа колхоза кулгалхоша, из вовзаш болча наха а сий дора цун.

Висхий дезал 1963 шера Галашки баха баьхкар. Цу хана денз Орджоникидзе цIерагIча колхозе болх беш ва из. ТIеххьрча 15 шера тракторни бригада бригадир волаш хьавоагIа.

Колхоза лаьтташ шаьрача ахкац. Лоамий босенашка да. Атта дац цу кхашка гIолла трактораш, кхыйола техника лелае. Из иштта дале а, Висхас доал деш йола бригада тIехьа а ца юсаш, дика болх беш хьайоагIа. Колхозе дIадувш, чуэцаш мел дола хIама леладер из бригада я. Боахаме болх беш мел вола саг Висхийна дика тешал деш ва. ХIана аьлча, шийн са. низ. денал ца кходеш къахьег цо.

Висхий бригаде дукха дика механизатораш ба. Даьникъ хьаллаьца къахьегаш ба, цхьан хана республике цIи хеза хиннача, массехк ордений кавалера Оздоев Хьамида къонгаш — механизатораш Iийса, Ахьмад, Мухьмад. Иштта ба Евлоев Арсгири. Гандаров Хьамзат, Гапархоев Мухьмад, кхыбараш. ТIеххьарчоа «Республика заслуженни механизатор» яха сийлен цIи еннай укх шера. Шоайла барта а болаш, безаме къахьегаш ба уж берригаш а. Висхий бригада хIанз 400 гектара тIара силоса хьажкIаш чуийца йоалаш латт. Оттаяь план 130 центнер йолча, хIара гектара тIара 150 центнер силос йоаккх механизатораша. Дика къахьегарца белгалбаьнна ба силос кхухьаш бола шофераш: Гайтукиев Ахьмад, Батыгов Салман, Ханиев Мухарбик, Боков Зелимхан, Чапанов Муса, иштта кхыбараш а. ХIара дийнахьа 32 тонн яхьа езача, 40 тонн моша доакъар дIахьо цар ферме силос йоллача. Дика хьехамча а новкъост а ва Висха. Болх бара тIера боацаш, харцахьа лелаш, шоай ханнахьа балха ца ухаш лелар цхьан хана трактористаш Бопхоев Ахьмад, Оздоев Хьусен Висхас царца дийцачул тIехьагIа тоабелар уж, хIанз болх дика бу.

МоллагIа а шийна тIадилла хIама а дика кхоачашдеш хьавоагIа Висха. Хьаьнала къахьегарах цунна еннай «За освоение целинных и залежных земель», «Къахьегама ветеран» яха медалаш, тийннай дукха Сийлен грамоташ.

Шийн дезал а нийсача новкъа баьхаб Висхас. Цхьа воI— Ваха Советски Эскаре гIулакх деш ва, шоллагIвар Хьадис — тракторист, йоI Маддан хьехархо я. Укх шера 30 шу доал механизатор волаш Килиматов Висхас къахьега. Цун сий ду наха.

Т. ХАШИЕВ.

Сунженски район.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

КАРАГIДАЬННАЧОХ ТОЪАМ ЦА БЕШ

ТIеххьарча хана дика болх бу Грозненски макаронни фабрика коллективо. ХIара бетта тIехкхоачашъю планаш, соахка хинначул дикагIа да укх шерара хьокхамаш. БархI бетта продукци арахецара задани 103,3 процент кхоачашъяьй, из маьхалъяккхара план — 100,8 процент, лакхъеннай къахьегама овсарле. БIарчча хьанийцача планал тIех 121 тонн макаронни изделеш хьаяьй.

Уж толамаш дахара кIезига къахьийгадац партийни организаце—чIоагIъяьй къахьегама дисциплина, хIаране бехктокхам айбаьб.

Предприяте во болх ца бой а, керттера теркам кхоачамбоацараштa тIабахийта яр фабрика юххьанцарча партийни организаце секретара Л. В. Евсюковас отчетнохоржамий собране яь доклад. Партийни балха тIа хиннача кхоачамбоацарий, дувлийтача гIалатнi критически анализ еш дар къамаьл. Из нийса а дар.

Фуд болх тоабара новкъарле еш дар? Фабрика эша автотранспорт лоаттае езаш я № 1570 йола автоколонна. Из масса а хана тоъаш яц укхаза. Эггара дукхагIа яйтача, дийнахьа цхьаш машина хьаяйт фабрикана.

Уж а, водителаша дувцачогIа, е ехе, е бензин доацаш хул. Кхы де хIама а доацаш, кхыча городашкарча потребителашкара транспорт еха езаш хул фабрика кулгалхой. Дукха дийхад оаха автопредприяте кулгалхошкара цу дешага цIенхаштта хьожалга. Цох хIама хулаш дац, аьлар, собране къамаьл деш, коммуниста Л. Татаева.

Фабрикана таац упаковочни материал. Масала, макаронаш чуйохка кIопилгаш хьаяра эшача картонах 30 процент мара хьаахийтац поставщикаша.

Укх шера предприятена капитальни ремонт яьй, макаронни ши пресс оттаяьй, керда 10 матриц ийцай, ремонт яьй йовхал луча системана, кхыдола балхаш даьд. Ремонт еча хьинаре дакъа лоацаш хилар фабрика беррига а болхлой. Цхьабакъда, кIезига гIо деш хилар маькхъечен макаронни промышленноста управлене викалаш, — аьлар КПСС члена С. Кузьмина.

Фабрика коллектива, партийни организаце бехкагIа а ца деш дукха дус укхаза. Парте хьалхашка уттадеча керттерча экономически политически дешашта юкъе керттера да производствана интенсификаци елга. Из кхоачашдуларгдац продукце дикал тоа ца йича. Тахан из гIулакх дика латтац фабрике. Укх шера 7 тонн макаронаш брак яьй. Бехкеболчарга дaь зе юхаметтаоттадайта дале а, зехьа йоаяьй мах бола бийдал. Тикашкара макаронни изделеш а дика яц, яхаш, дукха нах леткъ. Администраце беча балха тIахьожам лоаттабе безача комиссе шийн декхар кхоачашдац. дукхагIча даькъе финансай дешага мара продукце дикалга хьежац.

Предприяте механикаша хьаяьй ше морг кхы йоаца макаронни изделеш кIезиг-кIезига чуехкаргйола автомат. Миштай хьажа техкай из. Дика я. Цхьабакъда, пайда-м эцац цох. Иштта пайда эцац макаронаш йокъаеш йолча сушилках. Уж болх бе йолаялийтача кхы тIа продукци арахеца вIаштIехьдаргдар.

Фабрика партийни организаце учете 12 коммунист ва, цхьабакъда, царех ахаш пенсионераш ба, взносаш дIателар мара коллектива вахарца дакъа лоацаш бац. Царех цхьабараш кхыметтел собране а ахац. Цудухьа бокъа мукъ тIабуж болх беча коммунисташта. Тахан укхаза болх беш вола ялххе а коммунист бехктокхаме партийни порученеш йолаш ба, хIаране жоп лу шо-шоай участке беча балхах. Цох теркам тIабахийта дийцар шийн доклада тIа секретара.

Балха тIа кхоачамбоацараш хиларах дукхагIча даькъе бехке ба коммунисташ кулгалхой, аьлар цо. Хьинаре болх беш яц КПСС член С. Кузьмин керте латта профком. КIезига ю цо профсоюзни собранеш, шийн ханнахьа итогаш йиц социалистически яхьа, гласность яц. Цхьан хана улг дар укхаза социалистически яхь мишта лел хьахьокхаш, из хIанз дIадаьлар. Профкомо, профсоюза членаша болх тоабарах, перестройка ярах цхьа предложени еннаяц. Цхьабакъда, коллектив-м массехк бутт баьлча кердача хьалашка — ше шийна финансировани ярга яла езаш я. Профсоюзни лидера дувцанзар кердадар юкъедоаладара шоаш дечох, цхьан активиста цIя яккханзар, дувцанзар болх тоабара фу де дага ба.

Халкъа тIахьожама группа белгтала болх баьб, — аьлар группа председатела А. Бокова. — Корта а болаш даьр фуд? КIезига дар цох дувца. Ма дарра аьлча, халкъа тIахьожамхой хьинар а инициатива а йолаш хиннабац.

Шаккъе а коммунист — Кузьмин а Боков а — шоай балхах отчет луш хиннаб партийни собранешка, хIаьта а цар болх тоабара кIезига влияни йир цо а.

Дукха кхоачамбоацараш хиннад политико - кхетама болх вIаштIехьбоаккхача а. Доклада тIа дар укх тайпара дешаш: лекцеш йийшай, политинформацеш яьй, пенгазет арадийннад... Хетар идеологически балхах жоп дала дезача секретара заместитела Л. Татаева, цох хоадаж боллаш дувцарг ма дий, аьнна. Дувцанзар. Ца дувцаш дисар идеологически балха тIа перестройка яра дечох а.

Собране ца дувцаш дисар тIанийду соцамаш кхоачашдарах дола дош. Бакъахьа-м дар коммунисташка партийни собранешка дийцача дешаех, цох малагIа пайда баьннаб, аьнна, хоам баьбаларе. Фабрике хила еззача тайпара яц гласность.

Парторганизаци кердача низашка хьежаш я, хIаьта а отчет еча юкъагIа цхьа саг парте хьанийцавац.

Кердача хьисапе болх бедаларца дувзаденна атта декхараш дац фабрика юххьанцарча партийни организацена а коллективана а хьалхашка латтараш. Уж кхоачашдара оарцагIваккха веза хIара коммунист, беррига а коллектив.

В. ДИДИГОВ.

Грозненски маькх еча комбинате дукха ба цIи хеза дика къахьегаш бола нах. Царех цаI я вафельни цеха пекарь Джабраилова Луиза. ХIанз из къахьегаш я декабрь бетта чотагIа. ХIара сменагIа шийн производственни заданеш 120—130 процент кхоачашъю цо. Ленински райсовета депутат хиларах тарра дукха общественни болх бу Джабраиловас.

Дикача болхлочун сурт дукха ха йоаццаш хьалтехад комбината сийлен Улга тIа.

СУРТА ТIА: Л. Джабраилова.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

СУРТА ТIА: Инде шин мехка юкъерча доттагIала символ лоархI Бхилайски металлургически комбинат — из даймехка гигант Советски Союза новкъосталца хьяьй.

Б. ЗАЙЦЕВА сурт. (ТАСС).

ЭЦАРХО РАЬЗА ВА

Дукха ха йоаццаш тIехьа зе дарал совгIа пачхьалкхенна пайда ца беш хиннача, дукха нах хулача китайски тикашка дIачувоалачара тенташ массе тайпарча бесашца лепаш я. Прилавкашта тIера зонташ улица нах лелача даькъ тIа хьатIадоал, эцархо тIаозаш я вывескаши рекламаши. Царна кIал латт дуккхача тайпара сомаши баьцадаараши, дуккха керда дулх, йоаяь котамаш, гIажаш, кхыяраш, крабаш, креветкаш, цIи хеза дола тайп-тайпара китайски кIадаш, кхыдола дуккха товараш.

Иштта я тахан дукхагIйола китайски рынкаш. Уж Пекинен кхыча городийн белгала башхало а хинна дIаайттай. Дукха ха йоаццаш «Чайна дейли» яхача газето хоам ма барра, берригача мехка хIанз 60 эзар совгIа рынок я. Царех городан юртаи, КНР тайп-тайпарча районашта юкъе товарообмен яра доккха гIулакх лоархI. Рыночни торговли шеръяро бахача наха эша товараши продукташи лоаттаелга тоадеш хилар цхьаннега а дIахьокха ца дезаш гуш да.

Китайски рынкаш иштта тоаялара керттерча бахьанех цаI да юрта производственни хьинар айдалар. Планови заданеш кхоачаш а яь, наха гаргагIарча городашкен поселкашкен дохка хьадахь шоашта совдараш. Официальни даннегIа базараш тIа мах беш 13 миллион совгIа ахархо ва. Рыночни торговли лакхъялара новкъостал ду экономика индивидуальнии кооллективнии секторaш дегIайоалаяро, цига хьадеш да наха хIара дийнахьа эша дуккха товараш.

Кхыча факторашца укх тIеххьарча хана шерра яьржа я арендни хьисапе боахам лелабара система. «Из система юкъейоалаяро, цхьа керда фо чудеча санна, са долийташ хьалъайбир предприятей болх, пекинцаша мога а йир», — аьлар дукха ха йоаццаш китайски столица халкъа правительства викало. Укх шера духхьала столица пачхьалкхеи сектора 4540 юккъерчеи зIамигачеи торгови точкас пайда ийцар цох, хIаьта уж эрригней аханел дукхагIа я. Кердадар керттерча даькъе дукхагIа юкъедола кIезига доход йолча, цигачул а дукхагIа рентабельни йоацача пачхьалкхен баьцадаарий рынкашка, дукхагIа кулгашца болх бе безача промтоварни тикашка, универмагашка, общественни кхачани бытовой гIулакх дареи предприятешка.

Аренда формаш тайп-тайпара я. Арендатор хила йиш я управляющееx вола саг е хьдда йолча предприяте гIулакхерча нахах херж вола цхьа саг. Цхьацца йолча моттигашка йолаш я коллективни арендни подряд. Укх тайпара йиийцар из форма Цуйвэйлу яхача пекински улицагIа йолча йоккха йоацача универмага директора. Пань Сюенс:

— Хьалха универмага бокъо яцар шийн лоIаме боахам лелабе а доходаш дIахьа екъа а. Снабжене цхьа канал дар, премиальни боарам оттабора лакхехьарча инстанце — торгови компане управлене. Нагахьа санна зе хинна моттиг эттача из дIатокхар цо телача датацеей чотагIа. Персонал дог лазаш яцар гIулакх делга тоадарах, е хIаман йоакхо а йыцар. Кердача арендни системагIа премиальни боарам оттабу предприяте ше, хинна зе бахьан материальни бехктокхаме ва директор. Пайда бара задани дIаекъ отделашта, продавеца луча премиальни боарам цо дехкача товарашкен гIулакх даьча наьха дукхалгеи хьежжа хургба. Из бахьан долаш юкъарча гIулакхах дог лаза баьннаб нах, 1987 шера хьалхарча ялх бетта дехкача товарий боарам соахка цу хана хиннaчул кхоалагIа дакъа лакхбелар, хIаьта баьнна пайда — ши дакъа.

ХIанз Пекина 1500 гаргга йола торгови точка болх беш я коллективни арендни подряда формагIа. Арендни договора кхыйола формаш а я — е наьха группашкара (товариществашкара), частни цхьан сагагара. Налогаши отчисленеши дIаеннaчул тIехьагIа бусаш бола пайда беррига а арендаторий доалахьа ба.

Пекинцаша белгалдоаккхаш ма хиллара, боахам лелабара арендни форма юкъейоалаьча хана денз наха деш дола гIулакх дикагIа да, предприятеша болх бара оттаяь график бахача наха аьттув болаш я. Цу предприятей рентабельностех аьлча, Синьхуа агенства даннеегIа, таханарча дийнахьа шоашка дIадахар метта ца оттадеш 9 процент мара яц царех. Кхычар хьокхамаш геттара дика да. Цхьа цифра йоалаергъя вай: цар ерригача персонала бетта юккъера йоагIа доход (зе деш йола точкаш а лоархIаш) 36,2 процент лакхъеннай.

Станислав ЛУНЕВ. (ТАСС).

Ливанцашта машар эш

БIайхача малха зIанараша сийрдабаьккхача Дунен юкъерча форда сигалбесарча хи чу отт Бейрута сурт. Малхбоалерча города дукха нах лела улицаш боарамагIа долча маьршача вахаре я, аьнна, хет юххьанца. Шийн товар вордингаш тIа дилла дIа хьа кхухьаш лелача олгаш дохкачо шийн товар маьхалдаккха нах тIахьехаш хьекха цIогIа дIадарж дуккхаза вIаштIардаьча цIеношка. Шортта товараш долаш дукха тикаш я. Цкъаза нийслу малхбузерча дуккхача маьха оборудовани оттаяь кхы кIезигагIча маьха доаца товараш дола фешенебельни тикаш. Дукха нах болча рынкашта юстара, нах ца лелача улицагIа гIанд доацаш Iохайна вагIа зажигалкаш, сигареташ йохкаш вола латочник гургва. БIарччача дийнахьа нагтахьча саго мара хIама эцац цунгара, хIаьта а шоллагIча дийнахьа иштта цу моттиге юха а вагIаргва из.

Ливански столица малхбузереи малхбоалереи секторaш екъача «баьццарча линена» гарга ме гIорт, зе волалу хьо мехка хIанз кхойтталагIча шера ца соцаш латтача граждански тIема лераш, IовIашкаяха йохаяь латтача зданей дехача баьдеча корий къоргаш. Уж гу Малхбузерча Бейрута юккъе а, бакъда къаьстта дукха да уж «баьццарча лине» районеи столица къубехьерча пригородашкеи. Пхорча ша Iургаш даьха да цIеной пенаш. Правительственни учрежденеш, дуккха дола нах чубаха цIенош бешкаш, автомобильни покрышкаш дIатIаоттаяь да. Взрывчатка чуелла автомобиль уллув дIаоттае террористаш боле, царех лоравала ду уж гIулакхаш.

Дукха я эскара посташ — сирийски, ливански, вIашагIьийна. Цхьа ха яьлча юкъ-юкъе хIанз а ювлаш хоз города юкъе автоматаши пулеметаши. Иштта, 14 сентябре Бейрута дукха нах лелача цхьан улицагIа малаш ба ца ховча наха дов дир «Аш-Шираа» яхача журнала редактора. Цу журнала оагIонаш тIа эггара хьалха араяьлар «ирангейт» аьнна исторена юкъедахача. хIанз а тIехьа ца соцаш латта дов гIоттадаьча Ирана денна американски герз гучадаьккха материал. ДIахо а дувлаш да «баьццарча лине тIа» герз.

Мехка хьал кхохкаденна да. Ер шу белгалдаьннад доккха зе деш хиннача тIема конфронтацеца. Эггара къизагIа дов хилар Бейрута къулбехьарча пригородашка полестински лагерешка, хIаьта иштта Сайдана юхе а «Амаль» яхача шиитски болама бIухоштеи палестинцаштеи юкъе. Iай тIемаш хилар Ливански коммунистически партеи Прогрессивни-социалистически партеи отрядаштеи «Амаль» яхачуоаи юкъе а.

Чура вIашдухьаленаши довнаши хье а ду, царех пайда а эц реакце низаша, эгара хьалха Тель-Авива сионистски кулгалхоша а эцаш.

Мехка, хIара ливанца дог лозадер я дIалаьца Ливана къулбехье. Израильтянашта шоаех бизза дай хет къулбехьерча районашка. ХIара дийнахьа кхоач, захватчикаша, шоаш дIалийцача моттигашка, деш долча зуламех дола хоамаш. Соцаш яц Къулбехьерча Ливане етташ йола йоккхий топаш, израильски военцинас, мехка кIоаргга хьачу а ухаш, — еш йола рейдаш. БIаьш бола ливанцаш, палестинцаш боабаьб захватчикаша. Укх шера 5 сентябре аргIанарча полетах израильски авиаце Сайдана юхерча Айн аль-Хильва яхача палестинций лагере бомбаш чуеттарах 50 вийр, 70 сага човнаш йир.

Оккупанташа террор оттаяро бохабанзар ливанцаш. Укх шера гурахьа белгалдаьккхар Ливански патриотически сопротивлене пхи шу дизар. Цу хана израильтянех вийна 650 саг тIераваьлар эзар сага човнаш йир. Захватчикашта эггара хьалха духьалбаьннарех ба коммунисташ.

Шийтта шера граждански тIом латташ «Малбоален жовхьар» оалаш тоаенна хиннача Ливана Iалальмате доккха экономически зе даьд. Специалисташта хетачогIа, мехка боахам меттаоттабе, чуьнахьа дале а, 10 шу дезаргдар. Къаман валюта — ливански фунт дайдалар бахьан долаш маьхаш лакхденнад. Август бетта маьхаш 44 процент лакхделар, хIаьта шу доладеннача хана денз юккъера лаьрхIача 245 процент совгIа лакхденнад уж. Экономически кризис боккха бала хиле тIаотт мехка бахача эггара къех болча наха. Дуккхача ливанцашта бе болх корабагIац, хIаьта болх бечарна а кхоачамхиллал хIама хьахилац.

1943 шера суверенитет кхаьчар мехкача. Шовзткъе диъ шерах тIеххьарча 12 шера граждански тIом латт цига. Укх шера феврале Малхбузерча Бейруте чудоаладир сирийски эскар. Из беркате хилар столицана а бIарчча хьанийцача берригача мехка а. ХIаьта кхохкам латташ ба. Йолаш я тайп-тайпарча общинашта, парташта юкъера вIашдухьаленаш, чоалхане проблемаш. Бакъда, укх деношка хьа мел кхетарий уйла цаI я — тIемо оттабаьб ливанцаш, мехка машар эш.

Юрий ОНИЩЕНКО, ТАСС корр.

Бейрут.

ШИРДАЬННАЧА ГIУЛАКХАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

БОЛХ ТОАБЕ, ШЕРБЕ

Вай мехка ди тIехьа шерагIа дIаяржаш йоагIа перестройка. Из хьокхаеннай вай общества вахара ерригача оагIонех, цу юкъе духовни вахар а долаш. Цхьабакъда, КПСС ЦК априльски (1985 ш.) Пленум, парте XXVII съезд хиннaчул тIехьагIа кхыдолча дешашка Малгобекски районе зелуш дола хувцамаш хиннадале, бахача наха интернациональни атеистически кхетам луча, ер ма йий, аьнна, эргалонаш яц.

Из иштта хилара бахьанаш кIезига дац. Царех лаьца дийцар укх шера республикански партийно - боахама актива собране, парте Малгобекски горкома пленуме, халкъа депутатий городской Совета исполкома X сессе. Цига белгалдаьккхар къахьегамхошта интернациональни атеистически кхетам луча тIагIертта пайда болаш болх ца белга, цо районе шийна йоагIаш йола моттиг дIалаьца йоацалга.

Районе хIанз а дукха ба ди лелабеш бола нах. Цар шоай каралаьцаб цхьабола кагирхой, интеллигенце викалаш, кхалнах. Юрташка а городе а шоай гIулакх чакхдоаккхаш я регистраци йинза йола 20 группа. Цар мугIарашка ва 500 совгIа саг. Далла гIулакх дерашта хьалха латт 12 молла, дукха тхьамадаш, туркхаш, мурдаш. Фу ду цар реакциони хьехамо обществана ду зе лаьгIдар духьа парте горкомо, коммунисташа, депутаташа, активисташа?

КПСС горкоме болх беш я 21 саг чувоагIа лекторски группа. Къахьегама коллективашка, учрежденешка каст-каста атеистически темаегIа йола лекцеш еш лектораша. Ховш да атеистически болх беш бола лектораш хIама дика довзаш а кIоарга кийчо йолаш а хила безалга. Цу гIулакха чIоагIа теркам тIабохийт лектораш - атеисташ кийчбеш йолча курсашка. Цо новкъостал ду шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашде могаргдола кадраш хьалкхее.

Атеиста болх дика бовзаш боацача лектораша антирелигиозни пропаганда яра доккха зе ду. Масала, номер 6 йолча школе чакхъяьккхар анкетировани. Кхыдолча хаттарашта юкъе дар ер хаттар: «Езий шоана халкъа обрядаш, дезий шоана «мархаш» яха халкъа цIей?». Езткъеи бархI процент болча дешархоша «деза», аьнна, жоп делар. Шоана гучча бесса «мархех» хьехархоша «къаман цIей» даьд. ТIаккха тамаш йий дешархоша иштта жоп далар.

Хьаькъалца беш болча атеистически балхо наьха дегашка бода никъ лох. Укхаза а масал доаладергда вай. Вай а лоаллаха ухкача кхыйолча а республикай наькъашка го йиш наькъа йисте дагIа чурташ. Цар тIа Iарбий меттала даь йоазош да. Иштта дар хIанзалца Малгобекски районе а. Ха, низ ца къовсаш цу гIулакха теркам тIабахийтар районе. Нахаца, дагадаьлар къаьстта боккхийча нахаца. Хаттар ер дар: «Сенна оттадаьд уж чурташ, малагIа дега-лоIам бу цар во денача наха?». Цецвоаккхаш дар наха шоаш денна жоп: «цхьанна сага цар беш лоIам бац».

Цу балха тIа дакъа лаьцар партийни, советски, органаша, депутаташа, активисташа. Цар хьинар эрна довнзар: дукха ха ялалехьа районерча наькъашта йисте лаьтта 22 чурт дIадаьккхар. Из даьраш, шоашца даь къамаьл нийса кхетадаь, байнарий гаргареи кхоаччареи пах бар.

Дика хетар цу тайпара масалаш дукхагIа даларе. Цхьабакъда, къайле яц, атеистически кхетам луча кхоачамбоацараши гIалаташи дукхагIа хилар. Цигара хьадоагIа районе нийслуш дола динца дувзаденна йирча гIулакхаш, пхьенаши довнаши леладар, мехкарий удабар, урдош телари ийдари.

Цу дерригача советски законодательство могадеш доацача гIулакхашта ко догIа, хьалхле лелае, шариIата кхелашца уж къоастаде. зулам даьраш бехкамах кIалхарбаха гIертараш «дин авторитеташ» оалараш ба. Шаьрра хов царна, шоаш га доахараш «ахчои рузкъои ялсмала бода никъ лаха новкъостал дергда», аьнна, хета зуламхой болга.

ДIадахача шера низагIа саг йодаяьй, аьнна, 23 заявлени еннай районерча чурча гIулакхий отделе. ХIаьта уголовни бехктокхаме эзар цхьа саг мара вац! Доккха хьаькъал эшац уж зуламаш даь нах таIазара мишта кIалхарбаьннаб кхетаде. Укхаза шоай маькъарал, говзал гойтай дош отташ болча боккхийча наха — дин авторитеташа. «Тоама» юкъеухачар дов дужадаьд, хIаьта, зуламхой бехкам боацаш битаб. Кхычарна, «дика масал» да из. НизагIа мехкарий удабаьб Ачалкхерча Ваделов Айюпа, Назрановски района Аьлтий-Юртарча Чегиев Мухьмада, Костоев Iалихана, Долакоа бахача вежараша АлероевгIар, кхычар. Из хургдацар, аьнна, хет, нагахьа санна уж кагий нах шоаш даьр мегаргда, аьнна, хеташ хиннабецаре.

Къаьстта ледара лелабу атеистически кхетам балара болх района юрташка. Масала, Инаркъерча юрта Совета болхлошта гучадаьлар № 12 йолча школа дешархой Картоев Мухьмад, Котиев Адам, Хамчиев Урусхан, Саутиев Мухьмад моттигерча мурдаша шоай тоабашта юкъеэззалга. Цу тайпара моттигаш я кхыча юрташка а. Бераш тоабашта юкъеэзараш бехк ца беш бисаб ала йиш яц, цхьабакъда, мел дикадар цу тайпара йирча хIама нийсденнадецаре.

Дина а цох доахкача айпашта а духьала пропаганда яра новкъарло еча бахьанех цаI да дуккхача наха дакъа лоаца мероприятеш чакхъяха а гIерташ, даьлах тешарашца бу индивидуальни болх талмаста лелабеш хилар. Цхьайола лекцеш маIан тайп-тайпара кхетаде йиш йолаш хул, вокхар идейни чулоацам баьсса ба. Эггара хьалха уж кхоачамбоацараш нийслу горкома, цхьайолча юххьанцарча партийни организацей, моттигерча Советий исполкомий, цар комиссей теркам дукхагIа экономически дешашта а латташ, социальнии духовнии дешашта доаггIача тайпара дIатIа ца кхачарах. Цу тайпара система йохае еза ха тIехъяьннай.

Динца дувзаденна ширдаьнна гIулакхаш каст-каста го йиш я дезала-бытовой сфере. Цецвоаккхаш да уж гIулакхаш хьалхьедераш царца лира къовсам лоаттабе декхарийла бола нах хилар. Диъ-диъ бер хиннaчул тIехьагIа мара шоай исташца регистраци яьяц ППЧ-18 яхача караула начальника I. Баркинхоева, «Ачалуки» яхача минеральни хий доаккхача завода партийни организаце секретара заместитела М. Эсмурзиева. Цу тайпара масалаш бIаьш доаладе йиш я.

Цхьабакъда, вахаро шийдар дIадех. Ди тIехьа яшаш йоагIа дин боадо. Ер къамаьл чакхдоалаш массехк дош ала безам бар тха АТП водитела Ялхароев Мухьмахи цун дезалехи. Дукха ха йоаццаш цар цIагIа ялхлагIа хьоалчагIа хилар. Уж дерригаш а сакъердаме, доккха ловзараш деш, кагийча наьха самукъадоаккхаш чакхдаьлар. Цига доалдеш бацар «дин авторитеташ», шоай гийг хьалйинзача кхы хIаманна сагота боаца нах. Ма дика а дар массаза а иштта даларе аьнна хийтар тхона.

М. БОКОВ,

КПСС Малгобекски горкома агитацеи пропагандаи отдела заведующи.

М. КАРТОЕВ.

Вежарий вIашагIтеха фестиваль

Доккха цIей дездир дIадахача пIаьраскеи шоаттеи деношка республика столице бахача наха. Городе цу шин дийнахьа хилар Къулбаседа-Кавказа вежарашха йолча автономни республикай столицай В. И. Ленина цIи лелаеча районий пхелагIа фестиваль.

ИIаьхий традицеш йолаш, вахара массе а оагIонаш чулоаца тайп-тайпара вIаши айхха дола бувзамаш лоаттаду Ленински районий къахьегамхоша. Царна юкъе да вIаши яхь лоаттаеча предприятей цехашка хулаш йола доттагIала вахташ, вежарий кхаш дIадер, шоайла лелаеча социалистически яхьа цхьана итогаш яр. КIезига яц укхаза айхха лелаеш йола культура, Iилман, искусства контакташ а. Иинъе республика музеяшка кIезига яц вежарашха долча халкъий вахара, цар доахача толамашта хетаяь экспозицеш, выставкаш.

Эггара бочагIа, безагIа бола хьаьший санна тIанийцар грозненцаша Дагестанера, Черсий - Балкхаройчера, Къулбаседа - ХIирийчера баьхка викалаш. В. И. Ленина памятника уллув митинг хилар, цул тIехьагIа Грознерча театрально - концертни зале торжественни заседани йир. Из чакхъяьнначул тIехьагIа художественни самодеятельносто доккха концерт оттадир. Боккхача безамца тIанийцар зале гулбеннараша Къулбаседа - ХIирийчен эрсий театра артистка А. Алешкина, Черсий-Балкхаройчен халкъа поэт А. Шогенцуков, вай мехкахо, НГIАССР, Къ. ХI. АССР, Абхазски АССР заслуженни артистка Т. Яндиева, Къулбаседа - ХIирийчен поэт Д. Тимиряев, кхыбараш.

ЦIей дIаходихьар шоаттадийнахьа. Хьаьший баха хилар кердача почтамте, шурий комбинате, «Грозненский рабочий» издательстве, кооперативнии химико - технологически техникумашка, мехкдаьтта институте, ЧИГУ. «Садко» яхача нек дара бассейне хьаьший теркам тIаозаш хилар хи тIара цIей. ХIаьта цу юкъа В. И. Ленина майдан тIа ярмарка яр, художественни самодеятельноста доакъошхоша грозненцашта оттадир доккха концерт.

Дог тохадолийташ, гулбеннарий теркам чIоагIа тIаозаш хилар С. М. Кирова цIерагIча культураи салаIарей парке Турпалий аллея хьаеллара хетаяь митинг. Массане а бIарг тIера балац вай сийрда тахане бахьан шоай синош ца кходеш майрра моастагIчох лийтача Советски Союза Турпалий А. Иодиса, Ш. Абрамова, Черсий - Балкхаройченера летчика С. Стеблинске. Маршаш локхаш я Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветераний духовой оркестр. Царна юкъе ба Г. Шабасон, Ю. Щедрин, К. Кручинкин, кхыбараш. ХIаране наькха тIа зов деш ек тIема ордешаши медалаши, цар новкъостий а таханарча машарерча дийнахьа шоашкара денал, къонахчал. майрал гойтача къонабарий а сий деш, берригa теркам тIабахийта ладувгI гулбеннараша Советски Союза Турпала А. Иодиса. Советски Союза Турпала Аушев Руслана дас С. Аушева, бIухо - интернационалист хиннача ГНИ студента, ЦIеча Седкъа ордена кавалера Е. Зайцева деча къамаьлага.

Соц гIар-тата. Митинге дакъа лоацача тIема ветеранаша зизаш дохк Сийлахьбоккхача Даймехка тIем тIа байнача чекистий обелиска. Йист ца хулаш йоаккхача минута дек Афганистанах лаьца дола илли.

Турпалий аллея хьаеллаш Грозне Ленински района исполкома председатела Р. Таштамирова хоададу цIе лента. Аллея хьалъюз митинге дакъа лоацаш хиннараша. Доккхал а деш хьеж уж республика бахархоша сий а доккхал а деш болча шоай мехкахошка.

ЦIей дезделга дIаходихьар «Юность» яхача кинотеатре. Укхаза Орджоникидзера «кидовцаш» Грозне Ленински района ерригача школай «кидовцашца» вIашагIкхийтар. ХIаьта быта ЦIагIа хьаьшашта гойтар барзкъий керда моделаш.

Р. АУШЕВ.

СУРТАШ ТIА: къамаьл деш ва бIухо - интернационалист Е. Зайцев; митинге дакъа лоацаш хиннараш.

Автора урташ.

Вай поалахой болча

ТХА ЙОККХАГIЙОЛА НОВКЪОСТ

Школе еш йолча реформаца дувзаденна да методически а кхетам балара а болх тоабалар. ХIара хьехархочун ши-ший я цу балха тIа лелаеш йола приемаш, вешта хьалхашка латта декхараш-м цхьатарра да — Iилман - материалистически кхетам балар, кIоарга дийша тIехье хьалкхеяр. Из лоархIаме гIулакх деча дика пайда эц къонача хьехархоша боккхагIа болча новкъостий опытах. Тайп - тайпара семинараш, методобъединенеш—уж да дикагIйола опыт дIа-йоаржаялра наькъаш.

Къулбаседа-ХIирий АССР Тарскерча бархIшерарча школе Ахриева Салмана Мадина къахьегаш йола дукха ха яц. Бакъда, цунна раьза я укх школе коллектив а дешархой а. Тамаш яц. 16 шу стаж йола, РСФСР заслуженни хьехархо йола Ахриева Салмана Мадина тIехдика ховш я ще хьехаш йола предмет, беращцара болх.

ЗIамига яц укхазара школа—кхо бIаь совгIа дешархо. ХIаране ши-ший оамал. ХIаьта тайп - тайпара да берий дог «хьадоасташ» дола дош. Дика корадоагIа Салмана Мадинайна уж дешаш, вIаштIехьдоал наьна метта хозагIа йола оагIонаш бIаргаяйта, цун чам бераштa бовзийта.

ХIаьта, тхона, Ахриевайца болх беш долча хьехархошта, цул дикагIа новкъост хургвац, аьнна хет. Атта дац кхывола саг уроке волча хана беращца болх бе. Бакъда, Ахриевай урокашка каст - каста хул Iомалуш бола къона хьехархой. Деррига хьадала, хьахьеха гIерташ я из тхона.

ГIалгIай мотт хьеха атта дац, хIаьта укхаза кхы а да, белгалдаккха дезаш — гIалгIай мотт хьеха болабаь дукха ха яц Пригородни районе. Цудухьа дукхагIа йолча школашка дегIабоагIаш мара латтац цу предметацара безам.

Салмана Мадинас кулгалдеш вIаштIехьъяьккхай оахатхоай кабинет. Цига эшаш йола материалаш, сурташ, литература гулдеча хана а, дика новкъостал дир тхона Ахриевас.

ДукхагIа йола тха хьехархой коллектив къона я. Цхьабараш заочно дешаш ба. Атта дац уж ши гIулакх цхьан леладе. ХIаьта цу хьакъе а дика новкъостал хул тхона тха йоккхагIа йолча коллегагара.

Салмана Мадина боккхача дезала нана я. Дика кхетаду цо юртарча кхалнаьха хьалаш. Юрга общественни вахара юкъе дика дакъа лоацаш я. ХIара дийнахьа хул школе цхьацца хаттар дахьаш, цхьацца бала кодабе баьхка ноаной. ЦIенхаштта тешал да из юртарча наха М. С. Ахриева лоархIаш хилара.

Чакхйоалаш латт хьалхара четверть. Хала да керда дешара шу. Дукха хувцамаш денад школьни реформас. Бакъда, тха коллектив вахара тIехьаюсаш яц, аьнна хет сона. Цу лоархIамеча гIулакха юкъе кIезига дакъа дац Ахриева Салмана Мадинай.

С. ТЕМИРХАНОВ,
хьехархо.

Пригородни район.

Суда залера

ЦХЬАН ШЕРА ЧУВЕЛЛАР

ДIабахача март бетта цхьа ди дар Машхоев Мохьмада чIоагIа аьттув боалаш денар. Цу дийнахьа из вахa сакъердаш хилар вай республика столицеи Назранеи. Уллув бовла шортта новкъостий бола Машхоев цу дийнахьа а цхьаь вацар Кастоеви Батырови бар цунца. ХьатIайоагIача бIаьстанна кийчо еш лел аьнна, хетийташ дар новкъосташа тийса наькъаш.

Грознера Назране хьал а баьхка, деш хIама доацаш дIа-хьа ухаш лелаш, новкъостий уйлаш Карабулакагахьа йирзар. Дукха ганзар уж автобусага хьежаш а. Бакъда, кастта бицбелар Мохьмада шийн новкъостий. Цун бIарг тIаэттар йистаро латтача цхьан кхалсага. БIарг тIера ца боаккхаш хьежар из цунга. Хьежацар, из шийна йовзача сага тара хеташи, из малий ховши — зIамигача сага бIарг тIанийзар дар цун киса ах бIаргагуш даьлла кхалнаьха ахча чуледеш дола бохча. Ше дергдолчун уйла еш латтар из, автобус Карабулаке кхоачаш а. Нах Iобувла болабелар. Кхалсаг а Iоьлар. ХIанзза цун киса даьлла бохча Мохьмада киса дахар. Цига чакхдаьланзар Мохьмада иразе ди.

Карабулаке улицагIа новкъостий хьабоагIаш, цхьан тика уллув цунна бIаргадайра лагIа тIа улла цхьаькха бохча. Шийна гур гIа да, аьнна, хетаделар Машхоевна. Из гIа хиланзар. Лаьттара бохча хьанийцача, дIагучаьккхар цо шийн «къайле» новкъосташта. Цигта царна хьатIаера автобуса чу хинна кхалсаг. Шийн бохча дIадийхар цо. Цох байдда кIалхарбайлар новкъостий. Бохчача яьлла облигаци ахчах хувца, аьнна, почте дIачубахар уж. Сберкасса болхлоша цар дехар кхоачашданзар. Цигара новкъостий арабовлаш, ена хьаэттар ши кхалсаг. Царех цаI яр тхьовра акхарна тIаена хиннар, вож — бохча дайна хьийзар. Цигга тIакхаьчар милице болхлой а.

Иштта чакхдаьлар Мохьмада иразе ди.

ТIехьагIа суда хьалхашка жоп луш, Машхоева ма дарра дIадийцар хиннар. Цхьа шу чувалла суд йир зIамигача сага.

...Кастта цIавоагIаргва Машхоев. Фу дергда цо? МалагIча наькъа тIа варгва? Из ховш дац тахан. Бакъда, цунна шийна-м ха деза хIанз вахара нийсача новкъа вала везалга.

Л. АЛИХАНОВА.

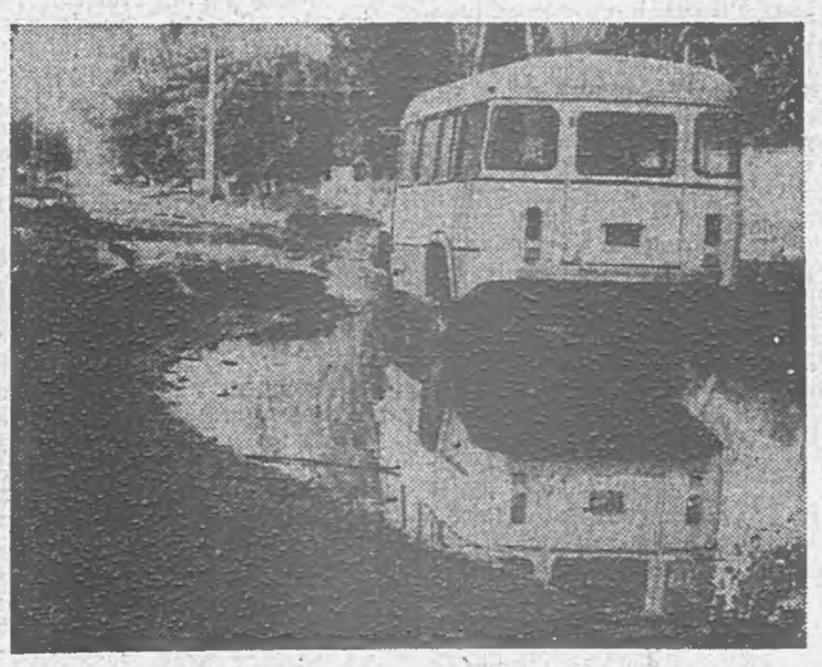

Сурто бехк бу.

Город Грознерча Калинина цIерагIча поселке бахача наьха жалобех «кораьй» ер улица тха фотокорреспондента. Наха дувцачогIа хьалха дIаяхача замалахьа лерттIа никъ болаш хоза хиннай вайна гуш йола Тургенева цIерагIа улица. Бакъда, доал доацаш диса хIама сиха тишлу, ийрчадоал. Из да-кх укхаза хиннар а. Села новкъа хургдацар из юстара улла нах кIеззига лела моттиг яларе. Амма, укх поселке йоккхагIа йола дукха нах баха улица я Тургенева цIерагIъяр.

Кхы а да ала хIама: сурта тIа шоана гуш я (аьтта оагIорахьа) йIаьхха кирпишка карт. Цун чухьнахьа ягIа № 38 йола школа чуулла здани. Дувца а дезац мел хала ба бераш школе уха никъ.

Дукха ха я ер моттиг ишттача хьала тIа латта. ВIаштIехьдаргдий йоаггIача тайпара из улица тоае? Из хаттар халкъа депутатий Ленински райсовета исполкомага дала доагIа.

И. ПЛИЕВА сурт.

СПОРТ

ФУТБОЛ

Чакхъяьннай шоллагIча лигерча командий футболагIа йола СССР чемпионат. Шийн тIеххьара ши ловзар Грознерча «Терека» Ульяновскен Саратовен чакхдаьккхар.

Хьалхарча вIашагIкхетаре грозненцаша счет 0:1 йолаш эшайир «Старт».

ШоллагIа ловзар Саратове «Соколца» хилар. Укхаза вай команда йовзаргйоацаш хувцаеннаяр. ДукхагIа йола ха шоай наIараш лораеш яьккхар «Терека» футболисташа. Наггахьа мара атаке болхацар уж. Юххера а фусамдаьй аьттув баьлар. ВIашагIкхетара ха чакхъяьннача хана счет 1:0 яр.

Турнирни таблице соахка хинначул цхьа мугIа Iолохеьялар «Терек». Шийн зоне ялхлагIча моттиге я из.

«НЕФТЯНИК» ХЬАЛХА Я

Иинъ тур мара йисаяц футболагIа йола Нохч-ГIалгIайчен чемпионат чакхъяла. ТIеххьарча туре къаьстта дика лайзар «Нефтяника» футболисташ. Счет 2:0 йолаш цар эшайир Аргунера «Вайнах». Цхьаккха кот ца воалаш лайзар «Машиностроители», «Агропроми». Укхаза счет 2:2 яр. «Монтажнико» эшабир динамовцаш, «Колос» — «Темпа» футболисташ. Шаккъе матч счет 3:0 йолаш чакхъяьлар. Дика лайзар Аргунера шоллагIйола команда — «Даймохк». Цо счет 2:1 йолаш «Локомотив» эшайир.

ХIанзарчоа турнирни таблице хьалха я «Нефтяник».

КIАЛТОХАР

Грозне чакхъяьлар кагирхошта юкъера шийн лоIаме кIалтохарах йола турнир. Цига котбаьннача атлеташа Советски Союза Турпала Х. Нурадилова сийна хетаяьча Ерригсоюзни турнире дакъа лаца бокъо йоаккхар.

Дика дIайихьар яхьаш А. Ахмедханова, Р. Герзелиева, Б. Бадалова, А. Абубакарова, С. Гортикова, А. Бисултанова, З. Абубакарова, кхычар.

БОКС

Кагирхошта юкъера боксагIа йола яхьаш хилар Риге. Чемпиона цIи яьккхар вай мехкахочо С. Сардалова. Цун тренер — В. Гумников.

ШТАНГА

Туркмене, Чарджоу яхача городе езача атлетикагIа йола яхьаш хилар. Цига дакъа лоацаш бар кагирхой — «Трудовые резервы» яхача шийн лоIамеча общества Центральни совета викалаш.

Вай команде белгалваьлар цу яхьий чемпион хинна Халухаев Салман, Каимов Джамбулат, кхоалагIча моттиге ва.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

22 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Хоре иллеш даха безам ба тха».
9.05 — «Гушар — теша хала дар».
10.05, 16.00 — «Кердадараш».
16.15 — «...Ялхайтта шу даьнаи боккхагIеи».
17.00 — Футбол. УЕФА кубок Финала 1/16. «Виктория» (Бухарест. — «Динамо» (Тбилиси). Румынера трансляци.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — Шахматех дунен чемпионат.
19.00 — Деша тIехьа — гIулакх. Усть-Ильимски хьунпромышленни комплекса социальни сфера дегIаярах.
19.30 — ЦТ экрана тIа дукхьашха. «Къайлача наIара хьалхашка». Художественни фильм.
21.00 — «Ха»
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Гран-па кIайча бийсанна». Фильма - концерта премьера.
23.00 — «Тахан дунен тIа».
23.15 — Спортивни гимнастика. Дунен чемпионат. Голландера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Дега лазара къайле». Iилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Информатикан вычислительни техникан лардаш.
9.05, 13.50 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Истори. Ленина «Искра».
10.35 — И. С. Тургенев. «Дайн бераши». 9-гIа класс.
11.05 — Школа: перестройка проблемаш.
11.35 — «Човнаш яь кхерий». Телевизионни художественни фильма премьера. 2, 3-гIа сереш.
13.45, 22.55 — «Кердадараш».
17.30 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.35 — «Хургбола никъ». «Ставрополье». Кинопрограмма.
18.05 — «Да ца хилара мах» (нохчий меттала).
18.30 — «Комсомоли перестройкен». Ставропольски ВЛКСМ РК хьалхарча секретара Сукиева къамаьл (гIалгIай меттала).
18.45 — Iилма идеяй ярмарка.
19.15 — «Нохч-ГIалгIайче». Информационни программа.
19.30 — Закон. Бокъо. Мораль.
20.00 — Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Ши клоун». 1-гIа передача.
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — СибарегIен ловзара хороводаш.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Човнаш яь кхерий». Телевизионни художественни фильма премьера. 3-гIа сери.

23 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «ХIана, сендухьа». Берашта передача.
9.05 — «Къайлача наIара хьалхашка». Художественни фильм.
10.30, 16.00, 17.20 — «Кердадараш».
16.10 — «Как я был самостоятельным». Берашта телевизионни короткометражни художественни фильма премьера.
16.30 — «Хьасташ. Анадырера передача.
16.50 — «Призвание». Телевизионни журнал (Латви).
17.25 — «Са города цIейш», «Кхоаненга хьажа». Владивостокски студе телевидене документальни фильмаш.
18.15 — Iилмеи вахари. Кхачан программа балха тIа.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Сийлахьча Октябрьски социалистически революцен 70 шу дизарга. Советски Белоруссия. Белорусски телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Спортивни гимнастика. Дунен чемпионат. Голландера трансляци.
23.15 — Сайрийнара информационно-музыкальни программа.
00.30 — Шахматех дунен чемпионат.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Паттакесарера Гюльсара». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — Iалам Iомадар. 2-гIа класс. Оакхараша Iан кийчо мишта ю.
8.55 — Iилма - довзийтара фильм.
9.05, 13.10 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу.
9.55 — «Полимерни покрытей така».
10.05 — СПТУ дешархошта. Обществоведени.
10.35, 11.35 — Истори. 7-гIа класс. Киевски Русь.
11.05 — Э. Григ. «Пер-Гюнт».
12.05 — «Човнаш яь кхерий». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа сери.
13.40, 23.20 — «Кердадараш».
13.45 — Историн оагIонаш. «ШоллагIа фронт: хозде ца деза бакъдар».
17.35 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.40 — «Бераллара никъ». Телефильм.
18.00 — «Яздархочун дехар». Беседа (нохчий меттала).
18.15 — «Декаш да лоамашка иллеш». г. Грознера передача.
19.00 — «Нохч-ГIалгIайче», Информационни программа.
19.15 — «Автотранспортниний йоахкоши проблемаши» (нохчий меттала).
19.45 — Фильм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Ши клоун», 2-гIа передача.
20.15 — Киножурнал.
20.25 — г. Назрана художественни самодеятельноста коллектива концерт (гIалгIай меттала).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — ДоттагIала наькъагIа. РСФСР литературан искусствaн денош Армене.
23.20 — «Кердадараш».

РАДИО

22 ОКТЯБРЬ

6.40 — Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара — ма боагIара накъабахара! Кхаш леладерий гуйранара йоахконаш. Репортаж (гIалгIай меттала).
6.50 — 7.00 — «Юха а увзаш дегIаахар сихдар».
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — 9.00 — «Лаьттанцара безам» (нохчий меттала).
11.15 — «Коммунисташ хьалха ба» (нохчий меттала).
11.30 — «Хан-л хьалхабуваяраш» (гIалгIай меттала).
11.45 — 12.00 — «Къахьегарга хьежжа сийле».
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Сайрийнара мелодеш (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — «Вахари дии» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
18.55 — 19.00 — Музыка.

УКВ

19.00 — Хьамсарча мехках дола иллеш.

23 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Юртара Iуйренаш».
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — «Интернационализм — вай вахара закон» (нохчий меттала).
8.50 — 9.00 — Музыка.
11.15 — 12.00 — Нохч-ГIалгIай музыкальни культурера истори. (нохчий меттала).
15.15 — 15.30 — Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизарга! «Халкъа иразе бахьан долаш къовсам лоаттабаьр». А. Г. Гойгов (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Перестройка: гIулакхаши проблемаши» (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — «Сатирически микрофон».

УКВ

19.00 — «Бес-бесара таланташ» яхача циклера передача.
19.45 — Лирически иллеш.

24 ОКТЯБРЬ

6.40 — «Кормоцех хьалъеяга юкъагIа хIана доах?» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Хоамаш.
10.15 — 10.40 — Радиолa. дувгIарахой хаттараштa жоп лу — республикански наркологически диспансера ерттерча лора М. А. Дальсаева.
11.00 — «Хьона, Даьхе. салтечун догI».
11.30 — 12.00 — «Перестройка накъагIа».
12.40 — «Салозача минуташка» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — «Кавказ» яхача совхозера вовзаш волча жаIуна Муцагов Геланена хетадаь музыкальни радиооткрытка (нохчий меттала).
15.15 — «Илли юхе да». Юрта боахама къахьегамхошта хетаяь музыкальни программа. Хаоттам.
16.00 — «Бригадни подряд болх беш я» (нохчий меттала).
16.15 — 17.00 — «Кавказа Iуйренаш» яха радиожурнал.
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Музыкальни галерея. ДIалокх Дагаев Валида.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 8—13 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 13—18, Грозне 16—18 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка йоачан а йолаш, дохк а доаллаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 5—10, дийнахьа 13—18 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ХИЙ ДIОАХДЕЧА ГАЗОВИ АГВ-80, АГВ-120 ЯХАРЕХ А АОГВ ЯХАЧА А АППАРАТЕХ ПАЙДА ЭЦАРА БОКЪОНАШ

— Хий дIоахдера хих йизайий хьеже, теша, помещене фо кхетийта.

— ЦIи йоагача моттига ниI хьаелла, горелкана хьалхашкара (АГВ-120 запальника краник), прибора тIа IочуйоагIача газопровода тIара кранаш дIакъайлайий хьеже, теша.

— **Фо мишта доагIа хьажа,** из хара лотаяь цIилеторг дIатIахьо фо чуозача хийрала колпака. Нагахьа санна ала колпака кIал дIачуозе — фо лерттIа чудоагIа, ала **оагIорбоахе е боабой, фо дагIац, хий дIоахдер болх бе йолаялийта йиш яц.**

Прибора хьалхашкарча газопровода тIара кран хьаелла, АГВ хьалхашка запальника дIатIахьо лотадаь каьхата зиг, электромагнитни клапана кнопка сацщалца дIатIатоIае, хIаьта АГВ-120 яхачоа хьалхашкара запальник хьаелла (фо чудайтара кхерамзлен автоматика ялае клапана кнопка дIатIатоIае, запальника краник хьа а елла).

Хий дIоахдер болх беш йолча хана хаддаза йоагаш хила еза запальник.

1 — 2 минут яьлча АГВ-120 яхачунна хьалхашкара электромагнитни клапана кнопка дIахеца, хIаьта АГВ-120 яхачунна хьалхашкара электромагнитни клапана кнопка хьатIаоза, нагахьа санна запальника тIара цIи яйнаяле, тIаккха шозлагIа из хьаллотаяц 2 минут яллалца.

— Запальник йоагача хана хьаелл горелка кран, газ яга еза дерригача Iургашка.

— Фе регуляторца газ лерттIа йоагаргйолаш оттае.

— Хий дIоахдер болх беш йолча хана **фо мишта чудоагIа хьажа.**

— Хий дIоахдер болх ца беш сецача, цаI шоллагIчоа тIехьа кранаш дIакъовла: горелка тIара (АГВ-120 яхачун запальника тIара) а хий дIоахдечун тIа IотIайоагIача газопровода тIара а.

Нагахьа санна **газа хьадж йоагIе:** газопровода тIара кран дIакъовла, **хьем** боацаш телефон тоха аварийни службе 04 номерагIа, помещене фо чудайта, гуча гуш цIи ма хилийта, электроприбораш ма лотае.

«Грозгоргаз» ЭПУ.

ХЬАМСАРА НОВКЪОСТИЙ!

ДIАХЬОШ ДА 1988 ШЕРА

«СЕРДАЛО»

ГАЗЕТ ЯЗДАЙТАЛГА

Газет язду «Союзпечатан» ерригача отделенешкеи агентствашкеи, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча общественни уполномоченнеша.

Шера газет яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кхо ца деш, кхоаненга дехкаш тIехьа а ца доахаш, ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта!

ТХА АДРЕС: 364907. г. Грозный, Маяковске. ул. 92 Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; белхтохама секретара — 2-84-68; отделий: партийнa вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностей транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; кисьмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05376. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3613.